Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...майн 1921 оной ...21-hээ гарана | № 32 (15655) | 1981 оной февралиин 7, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй механическа цехэй Владимир Ловцовой хүтэлбэрилдэг бригада КПСС-эй съездын хүндэлэлдэ габшагай ажалай вахтада жагсанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Ловцов.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

...УРЬГАД АБТАНА

...үдэрнүүдтэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эхэ ...ой отарануудта хурьгад олоороо абтажа за... Энэ жэлдэ тус ажахы бүхыдөө 4500 хурь... гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриhөө дун...ээр 85 хурьга түлжүүлхэ түсэбтэй.

...эхи хонишод мүнөө хоёр зуугаад хурьгадтай ...д байна. Хурьгадай тоо үдэр бүри олошорно. ...арзагүйгөөр абтана, эхэнүүдынь hүтэй.

...лагша хонишон А. Н. Варфоломеевэй хү...рилдэг бригада түрүүшынхеэ хурьгалха 500 ... зуhагые харууhалдаг. Тэдэнэр мүнөө зуугаад ...адтай болонхой. Энэ отарын хонишод Вла... Соколов, Виктор Рогов, хурьгашад Анна ...оломеева, Валентина Кравцова гэгшэд орол...ой hайнаар ажаллана. Хурьгадайнь хүшэ ... hайн. Эхэ хонидоо hайн бэлшээритэй газар...дуулхаhаа гадуур, 300 грамм холи... тэжээл (50 процентнь хэршэгдэhэн hолоо... нүгөө хахадынь татаhан талхан, ногоо...рил) эдюулнэ. Мүн бүлеэн уhаар ундалуулна.

... бригадын хонишод болохоёо байгаа партиин ... съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мү...ндэ хабаадажа, абаhан социалис уялгаяа ...эхэ гэжэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажал...

В. ШИРДАРМАЕВ.

...кар-Шэбэрэй район.

...ҮРШЭНЭРТӨӨ ТУЬАЛНАБДИ

...ай Гусиноозёрскын ...оруулагдамал лесхозой ...тив арбадахи табан ...гээ түсэбтэ даабари... болзорhоонь урид ...татайгаар дүүргэhэн. ...яа модо тарилгын хү...и урагшатайгаар хэг...жэ тэмдэглэхэ шухала. ...ай, хушын үрэhэ ехээр ...жа шадаhанай ашаар ... гаран гектар газар ... модо тарижа дүүргээб...

... хүдэлмэриhөө гадуур, ...р барилгын модо бэ...эг болонхойбди. Тии...нгэрэгшэ табан жэлдэ ...инган түхэригэй барил... материал бэлдэжэ, пред...нуудта худалдаабди. ... жэлэй түсэбтэ дааба...олзорhоонь урид дүүр... түлөө дэлгэрhэн социа... мүрысөөндэ Химнын бо...рмын лесничествын ...тивүүд түрүүлжэ ябана. ...анай автомашина жо...шод Б. Б. Золтуев, И. И. Вильев гэгшэд табан жэлэйнгээ хүбиин түсэбые дүрбэн жэл арбан нэгэн hара соо дүүргэhэн байна. Трактористнар В. П. Бурундуков, Б. Д. Поляков, слесарь-моторист В. В. Симонов болон бусад эдэ үдэрнүүдтэ үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Малай үбэлжэлгын хүндэ хүшэр эрхэ байдалда үнгэржэ байхада, хүдөө ажахыда туhалха гээшэ айхабтар шухала. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малда нарhанай мүшэр элбэгээр суглуулжа байнхайбди. XX партсъездын колхозой гэшүүд тэлэнэртэ баяр хүргэжэ байдаг. Ондоо областьhоо түмэр замаар асарагдаhан hолоомоной ерэхэдэнь, буулгалсадаг, байрадань хүрэтэр зөөлсэдэгбди.

А. ЧЕРНОЯРОВ,
Гусиноозёрскын оньhожоруулагдамал лесхозой директор.

Республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн

Республикын арадай ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ Ленинэй орденто оперо болон балетэй академическэ театрай байшан соо болоожо үнгэрбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов зүблөө нээбэ.

Социалис Ажалай Геройнууд, партиин съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ үүсхэлээ, КПСС-эй XXVI съездэдэ дэлгэрэдүүдээр hунгагдаhан түрүүшүүл, манай республикын ажалшадтай мүрысөөндэ хүршэ Шэтын областиин ажалшадтай түлөөлэгшэд — Шэтын облпрофсоведэй түрүүлэгшэ В. П. Строкин, тус областиин Оловяннинскэ районой Ильичэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Б. Ц. Данзанов, КПСС-эй Петровск-Забайкальскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. П. Островский, камвольно-сукна комбинадай бүд нэхэгшэ О. Г. Бурдуковская гэгшэд зүблөөнэй президиумдэ hунгагдаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюроое хүндэтэ президиумдэ зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар hунгаба.

Республикын арадай ажахын 1980 оной дүнгүүд ба арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй гүрэнэй түсэб болон социалис уялгануудые бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэлые КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, Буряадай облпрофсоведэй түрүүлэгшэ А. Д. Чукаев хэбэ.

Элидхэл зүбшөн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Железнодорожно районой нэгэдэхи секретарь И. М. Пытин, Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой директор, КПСС-эй XXVI съездын делегат Д. Ц. Цыденжапов, «БАМтоннельстрой» управлениин 19-дэхи тоннельно отрядай проходчигуудай бригадир Л. И. Базалий, арадай депутадуудай Яруунын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. З. Алсахаев, Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхайн парткомой секретарь В. Л. Невмержицкий, Зэдын районой Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Г. Л. Рабдаев, Шэтын облпрофсоведэй түрүүлэгшэ В. П. Строкин, Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай директор, КПСС-эй XXVI съездын делегат К. П. Альцман, «Юбилейный» универмагай ахалагша наймаалагша, комсомолой эхин организациин секретарь Л. П. Петрова, Улаан-Үдын авиационно заводой фрезеровщик Т. И. Федоров, Онохойн модоной комбинадай директор В. Е. Тугутов, эдир натуралистнуудай республиканска станциин директор М. К. Чебунина, Хориин районой нүүдэл магазинай жолоошон-наймаалагша Н. Н. Бородин гэгшэд хабаадаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ.

Буряадай АССР-эй ажалшадай 1981 оной социалис уялганууд зүблөөн дээрэ баталагдаба.

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ 1980 оной дүрбэдэхи кварталай дүнгүүдээр эрхим амжалта туйлаhан түрүүшүүлдэ КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотанууд болон үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Арадай уран hайханай коллективүүд зүблөөндэ хабаадагшадта баярай концерт харуулба.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ—ҮНДЭР УРГАСАДА

ЭРХИМ БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР УГТАХАБДИ

Ерэхэ хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ бүхы техникые богони болзорто, hайн шанартайгаар заhабарилжа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ баян ургаса абаха, ниитын адууhа малда хүсэд хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилго урдаа табижа, манай районой механизаторнууд, тараан ажалшад республика дотороо социалис мүрысөө үүсхэhэн байна.

Иимэ үүсхэл уряа гаргаад байхада, алишье талаараа харюусалгатай ааб даа. Тиимэhээ бии байгаа бүхы техникээ hайн шанартайгаар заhабарилха, саг сооnь түгэс бэлэн болгохо дүүрэн арга боломжонуудтай байhанаа бидэ хараадаа абаа hэмди.

Үнгэрhэн арбадахи табан жэлэй туршада районой ажахынуудай материально-техническэ бааза нилээд бэхижээ, заhабарилгын мастерскойнууд hайн болоо. Жэшээлбэл, Хэжэнгын совхоз hүүлэй жэлнүүдтэ 30 автомашинын байха гараж, трактор, машинануудые техническэ талаар харууhалха, заhабарилха жэшээтэ пункт, hайн түхеэрэлгэтэй МТМ, таряа хуряадаг комбайнуудые бэлдэхэ депо, заhабарилагдаhан техникэ, машинануудые хадагалха цементээр шаллагдаhан талмайтай, hарабшатай хашаа болон бусад барилгануудые бодхоогоо. Мүн элдэб түхэлэй 20 трактор, ашаа зөөхэ 15 автомашина худалдан абаа.

Бүхы совхозуудта хүдөө ажахын техникые техническэ талаар харууhалха асуудалнууд гүйсэд шиидхэгдэнхэй. Энэ шухала хэрэгтэ Госкомсельхозтехникын районой нэгэдэл ажахынуудта тон ехэ туhаламжа үзүүлнэ.

Районой совхозууд өөhэдынгөө механизаторнуудта, мүн тэдэнэй ажал хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг болонхой. Мүнөө «Первомайский», Хэжэнгын, Чисаанын, Загаhатын совхозуудай трактор, машинануудые заhабарилдаг мастерской бүхэндэ механизаторнуудай эдеэлхэ hайн столовонууд нээгдэнхэй. Техникэ заhабарилгын үедэ тэндэ ажалладаг хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд хямда сэнтэй халуун эдеэгээр хангагдана. Бүхы ажахынуудта таарамжатай полевой станууд баригданхай.

Манай эндэхи ажахынууд hүүлэй жэлнүүдтэ техникэ харууhалха, хадагалха талаар республика дотор соносхогдодог конкурс-харалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Урзанда жэлэй дүнгөөр Загаhатын, «Первомайский», Хэжэнгын, Чисаанын совхозууд түрүүшын hууринуудые эзэлжэ, үндэр шангуудта хүртөө hэн.

Эдэ бүгэдые хараада абан, манай районой механизаторнууд, тараашад байгша оной хабарай тарилгада, ургаса хуряалгада хэрэглэгдэхэ техникээ богони болзорто, hайн шанартайгаар заhабарилжа, түгэс бэлдэхэ гэhэн зорилго урдаа табяа hэн. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула түрүүшын үдэрhөө ажахы бүхэндэ тусхай графигай ёhoop хүдэлмэри эмхидхэгдээ. Тиин үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 1-дэ совхозууд бүхы машина, техникээ суглуулжа, ГОСТ-ын нарин эрилтын ёhoop хадагалалгадаа табяа. Тэрэнэй hүүлээр ажахы бүхэндэ механизаторнуудай зүблөөнүүдые үнгэргэжэ, абаhан уялгануудаа үшөө дахин хаража үзөө hэмди. Тиихэдээ 1981 он гаратар хурьhэ элдүүрилхэ, тарилгада хабаадаха бүхы трактор, машинануудые заhабарилжа дүүргэхэ гэhэн шухала зорилго урдамнай табигданхай. Энэ зорилгоёо бэелүүлжэ шадаабди. Тусхайлбал, район дотор бүхыдөө 243 сеялкэ, 175 культиватор, 180 плуг болон бусад зэр зэмсэгүүд үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 8-да бэлэн болгогдоод байгаа. Энэ харюусалгатай ажалые бүхы совхозуудай механизаторнууд hайн ойлгожо, богони болзорто, эрхим шанартайгаар, эмхи гуримтайгаар ажаллажа гараа гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

КПСС-эй XXVI съездын нээгдэхэ үдэр болотор тракторнуудайнгаа 85 процентые, тараанай комбайнуудай 80 процентые заhабарилаад байха гэжэ социалис уялга соогоо бэшээ hэмди. Мүнөө эдэ уялгануудна яhала урагшатайгаар дүүргэгдэжэ байна. Таряа хуряадаг комбайнуудай ямар аргаар заhабарилагдажа байhан тухай онсо тоготхоор.

Урдахи жэлнүүдтэ район дотор таряа хуряадаг комбайнуудай заhабарилга ехээр удаардаг, унжагайрдаг байгаа. Харин нёдондонhоо хойшо иимэ байдалаа усадхаха хэмжээнүүдые абажа эхилээбди. Тиимэhээ Сэлэнгын райондо заншал болоhон түрүү аргые өөhэдтөө хэрэглэн, Госкомсельхозтехникын нэгэдэлэйнгээ мастерскойдо олохон совхозуудай комбайн заhабарилдаг болообди. Эндэ нэгэн доро 6 комбайн заhабарилха бүхы хэрэгсэлнүүдээр хангагдаhан тусхай депо хүдэлнэ. Тиимэhээ комбайнуудаа заhабарилгада оруулхынгаа урда тээнь ажахы нэгэдэл хоёр энэ хүдэлмэриие хайшан гэжэ эмхидхэхэ тухай тусхай договор баталдаг. Тэрэ договорой ёhoop Госкомсельхозтехникын нэгэдэл совхозой заhабарилагшадые бүхы хэрэгтэ запас частьнуудаар хангахаhаа гадна, тэдээндэ бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ таарамжатай эрхэ байдал олгохо. Эндэ 16 хүнэй байха хамтын байра баригданхай. Ажалай hүүлээр амархадань, таhалга соонь телевизор, радио тодхогдонхой, газетэ болон журналнууд хододоо асарагдажа байдаг. Мүн 32 хүнэй hууритай шэнэ столово хүдэлдэг. Игэжэ үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 19-hөө декабриин 5 болотор Худанай совхозой механизаторнууд район дотороо түрүүлэн, 17 комбайн заhабарилжа дүүргээ. Тэдэнэй hүүлээр «50 лет Октября» совхозойхид 14 комбайн заhабарилба. Иихэдээ мүнөө үедэ хоёр ажахын таряа хуряадаг бүхы комбайн бэлэн болгогдобо.

Энэмнай механизаторнуудай дунда социалис мүрысөө hайнаар эмхидхэhэнэй, материальна болон моральна урмашуулгануудые зүбөөр тогтооhоной аша үрэ болоно.

Мүнөө Чисаанын совхозой таряашад орооhоной комбайнуудые асараад, заhабарилжа эхилэнхэй. Харин Хэжэнгын, «Первомайский», Загаhатын совхозууд комбайнуудые өөhэдтөө заhабарилха депонуудые бэлдэнэ. Игэжэ февралиин 20 болотор бүхы 140 комбайн заhабарилжа бэлэн болгохо гэжэ шиидээд, эдэ үдэрнүүдтэ механизаторнуудай эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай.

Районоймнай бүхы гэнжэтэ болон мөөртэ тракторнууд мүн лэ урид табигдаhан графигаар заhабарилагдана. Мүнөө хамта дээрээ элдэб түхэлэй 451 трактор заhабарилагдажа, бэлэн болгогдонхой. Бүхы тракторнуудаа апрелиин 1 болотор заhабарилжа дүүргэхэбди.

Үбэлэй сагта механизаторнуудай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ баhал ехэ анхарал хандуулагдана. Ажахынуудта 150 гаран механизатор мэргэжэлээ дээшэлүүлхээр hуралсана. Тиихэдэ СПТУ-да болон дунда hургуулинуудта 300 гаран хүн хүдөөгэй механизаторай мэргэжэл шудалжа байнхай. Юрэдөө, хэхэ бүтээхэ, шиидхэхэ юумэн олон. Тиимэhээ районой партийна организаци, райгүйсэдком, тэрэнэй хүдөө ажахын управлени тон харюусалгатай хүдэлмэри болохо малай үбэлжэлгые үнгэргэжэ байбашье, энэ жэлэй хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтаха хэрэгтэ бүхы анхаралаа хандуулна.

Ю. АЛЕКСЕЕВ,
Хэжэнгын районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ КОММУНИС ПАРТИНУУДАЙ СЪЕЗДНҮҮД

...ОХЁОН БАЙГУУЛХЫ ЗОРИЛГОНУУД

...МА-АТА. (ТАСС). Оро... үгжэлтын гол шэглэл... проектээр тодорхой...он зорилгонуудые бо...эрэнь амжалтатайгаар ...лхэ тухай партийна ...л оролдолго, залан ...айлга Казахстанай Ком...ин XVI съездын оршон ...ые тодорхойлно. Съезд ...мэрээ февралиин 5-да ...ликын ниислэл хото...эглэжэлүүлбэ.

...аhан туйлалтануудаа ...глэхэ зуураа, делега... шиидхэгдээгүй асуудал...та гол анхаралаа хан..., дутуу дунданууды элирүүлнэ. Экономикые, эрдэм, соёлые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, хүн зоной байдалые улам hайжаруулха талаар шэглүүлэгдэhэн дурадхалнууд оруулагдана.

Урдамнай ехэ түсэб табигдана гэжэ съезд дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Промышленностиин, транспортын ба барилгын хэдэ хэдэн коллективүүдэй хүдэлмэридэ ушарhан гээгдэлые усадхан зайсуулха, бүхы колхоз, совхозуудай тогтоогдоhон даабаринуудаа дүүргэхыень туйлаха шухала.

* * *

ТАШКЕНТ. (ТАСС). Февралиин 5-да хүдэлмэрээ дүүргэhэн Узбекистанай Компартиин XX съезд КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедые нягтаар тойрон жагсажа, Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулха эрмэлзэлтэй байhыень харуулба.

Делегадууд республиканска партийна организациин ажал ябуулгые шэнжэлhэн, ажабайдалай бүхы hалбариин хүдэлмэриие саашадань hайжаруулха харгы замуудые али бүхы талаhаань хаража үзэhэн байна. Ойрын жэлнүүдтэ Узбекистанай хүгжэлтын социально-экономическа программые бэелүүлхэ тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа. Уhалууриин газарай талмайе нилээд үргэдхэхөөр, орооhо тараанай, хлопогой, үрэ жэмэсэй ба хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхээр, мал ажалые саашадань хүгжөөхөөр хараалагданхай. Экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтын ехэ удха шанартай байhанинь онсо тэмдэглэгдэв.

Республикын партийна организациин хүтэлбэрилхы органууд hунгагдаба.

Эмхидхэлэй пленум боложо, Ш. Р. Рашидов Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар hунгагдаhан байна.

НИИТЭ НЭГЭН БҮЛЫН ДУУШАН

Украинын совет элитэ мэдээжэ поэт Павло Тычинын түрэhөөр 90 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай үдэшэ февралиин 5-да Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо болобо. Ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд, союзна республиканууднhaa ерэhэн айлшад эндэ сугларhан байгаа.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь А. А. Сурков үдэшые нээбэ. Поэт-коммунист П. Тычинын зохёохы ажал ябуулга ленинскэ партидаа үнэн сэхэ байлгын, олон үндэhэ яhатанhаа бүридэhэн совет Эхэ орондоо дурлалай ёhотойл гэршэ жэшээ болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Орлик Павло Тычина тухай үгэ хэлэбэ. КПСС-эй XXVI съездэдэ бэлэдхэлэй эдэ үдэрнүүдтэ поэдэй бэшэhэн эрхим hайн шүлэгүүдэй нэгэн — «Парти хүтэлнэ» гэhэн шүлэг илангаяа гүнзэгы удхатай, hүлдэ ехэтэй байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Аха дүү литературануудай түлөөлэгшэд эндэ үгэ хэлэхэдээ, олон үндэhэ яhатанhаа бүридэhэн совет литературын баялигта П. Тычинын поэзиин хүндэтэй hуури эзэлдэг тухай тэмдэглэбэ. Социалис шэнэдхэн хубилалтануудай гүнзэгы мэдэрэлээр, совет патриотизм болон интернационализмаар тэрэнэй зохёол нэбтэрэнхэй.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМАЙ БАРИЛГАДА ОНСО ШАЛГАРЬАН ХҮНҮҮДТЭ СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОИН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ элитэ ехэ амжалта туйлаhанайнь, ажалай баатаршалга гаргаhанайнь түлөө иимэ хүнүүдтэ Ленинэй орден болон «Хадуур ба Балта» гэжэ алтан медаль барюулалгатайгаар Социалис Ажалай Геройн нэгэ зэргэ олгохо:

Гусев Анатолий Дмитриевичтэ — Тындэ хотын Мосгоргүйсэдкомой дэргэдэхи Главмосстройн барилгын управлениин комплексно бригадын бригадир, Амарай область.

Казаков Леонид Давыдовичта — СССР-эй Транспортна барилгын министерствын «ЛенБАМстрой» трестын барилга-хабсаралгын 266-дахи поездын комплексно бригадын бригадир, Эрхүүгэй область.

Толстоухов Валентин Романовичта — СССР-эй Транспортна барилгын министерствын «БАМтоннельстройн» барилгын управлениин 12-дохи тоннельнэ отрядай проходчигуудай бригадир, Буряадай АССР.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной февралиин 5.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

«РСФСР-эй АРАДАЙ АРТИСТ», «РСФСР-эй АРАДАЙ УРАН ЗУРААША», «РСФСР-эй ИСКУССТВЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША», «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРТИСТ», «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА УРАН ЗУРААША», «РСФСР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ», «РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ЮРИСТ» ГЭҺЭН ЭНГЭРТЭЭ ЗҮҮХЭ ТЭМДЭГҮҮДЫЕ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

1. РСФСР-эй иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэhэн хүнүүдтэ зорюулжа, «РСФСР-эй арадай артист», «РСФСР-эй арадай уран зурааша», «РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша», «РСФСР-эй габьяата артист», «РСФСР-эй габьяата уран зурааша», «РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ», «РСФСР-эй габьяата юрист» гэhэн энгэртээ зүүхэ тэмдэгүүдые бии болгожо, эдэнэй түхэл дүрсые баталаад (хабсаргагдана), энгэрэй тэмдэгүүдые үбсүүнэйнгээ баруун талада зүүхые тогтоохо.

2. Энэ Указай толилогдотор РСФСР-эй иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумээр хүртэhэн хүнүүдтэ «РСФСР-эй арадай артист», «РСФСР-эй арадай уран зурааша», «РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша», «РСФСР-эй габьяата артист», «РСФСР-эй габьяата уран зурааша», «РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ», «РСФСР-эй габьяата юрист» гэhэн энгэртээ зүүхэ тэмдэгүүдые мүн лэ барюулха гэжэ тогтоохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь. Х. НЕШКОВ.

Москва, Кремль.
1981 оной январиин 30.

Энгэртээ зүүхэ тэмдэгүүдэй түхэл дүрсэ тухай найруулганууд «Советская Россия» газетын февралиин 1-нэй номерто толилогдонхой.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

«РСФСР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ» РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ ПРОПАГАНДИСТНУУДТА, ПОЛИТИЧЕСКЭ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ БАЙШАНГУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ХАБААТАЙ БОЛГОХО ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

I. «РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгохо тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1964 оной майн 26-най Указые марксистско-ленинскэ hуралсалай пропагандистнуудта, политическэ гэгээрэлэй байшангуудай ба кабинедүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ хабаатай болгохо.

II. «РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгохо тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1964 оной майн 26-най Указда, тэрэ Указаар баталагдаhан дүримдэ («РСФСР-эй Верховно Соведэй ведомостьнүүд», 1964 он, № 21, статья 331; 1967 он, № 16, статья 398; 1977 он, № 19, статья 461; 1978 он, № 43, статья 1142) иимэ хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулха:

1. Указай 1-дэхи статьягай түрүүшын хуби дотор дурсагдаhан «Соёлой эмхи зургаануудай ба органуудай хүдэлмэридэ hайн дурааараа хабаададаг хүнүүдэй» гэhэн үгэнүүдэй hүүлээр иимэ удхатай абзац нэмэжэ оруулха:

«КПСС-эй ба Совет гүрэнэй теори, политика болон түүхые тайлбарилан нэбтэрүүлхэ, ажалшадые коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ талаар ехэ габьянуудтай байhан марксистско-ленинскэ hуралсалай пропагандистнуудта, партийна комитедүүдэй политическэ гэгээрэлэй байшангууд ба кабинедүүдые даагшадта, даагшанарай орлогшонорто, консультантнуудта».

2. Указай 1-дэхи статьягай хоёрдохи хубиие иимээр найруулан бэшэхэ:

«РСФСР-эй габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэ тус статьягай нэгэдэхи хуби дотор тоологдон дурдагдаhан, эмхи зургаанууд ба организацинуудта 15 жэлhээ доошо бэшэ болзор соо хүдэлмэрилhэн хүнүүдтэ олгогдохо».

3. Дүримэй 1-дэхи пунктын түрүүшын абзацта «Соёлой дурсагдаhан эмхи зургаануудай ба органуудай хүдэлмэридэ hайн дурааараа хабаададаг хүнүүдтэ» гэhэн үгэнүүдэй hүүлээр «КПСС-эй ба Совет гүрэнэй теори, политика болон түүхые тайлбарилан ойлгуулха, ажалшадые коммунис ёhoop хүмүүжүүлхэ талаар ехэ габьяатай байhан марксистско-ленинскэ hуралсалай пропагандистнуудта, партийна комитедүүдэй политическэ гэгээрэлэй байшангууд ба кабинедүүдые даагшадта, даагшанарай орлогшонорто, консультантнуудта» гэhэн үгэнүүдые нэмэхэ.

4. Дүримэй 1-дэхи пунктын хоёрдохи абзацые иимэр найруулан бэшэхэ:

«РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэ тус пунктын нэгэдэхи абзац дотор тоологдон дурдагдаhан, тэдэ эмхи зургаанууд ба органуудта 15 жэлhээ доошо бэшэ болзор соо хүдэлмэрилhэн хүнүүдтэ олгогдохо».

5. Дүримэй 2-дохи пунктын түрүүшын абзацта «Хэблэлэй, полиграфиин, номой наймаанай хэрэгүүдые эрхилдэг СССР-эй ба РСФСР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй» гэhэн үгэнүүдэй hүүлээр «КПСС-эй обкомуудай ба крайкомуудай» гэhэн үгэнүүдые нэмэхэ.

6. Дүримэй 2-дохи пунктда «зохихо профсоюзуудай түбэй гү, али республиканска (РСФСР) комитедүүдэй тобшололнуудые» гэhэн үгэнүүдэй hүүлээр иимэ удхатай абзац нэмэжэ оруулха: «марксистско-ленинскэ hуралсалай пропагандистнуудта, партийна комитедүүдэй политическэ гэгээрэлэй байшангуудай ба кабинедүүдые даагшадта, даагшанарай орлогшонорто, консультантнуудта, партийна комитедүүдэй лекторнүүдтэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай зууршалгануудые КПСС-эй обкомууд ба крайкомууд РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ сэхэ хүргэдэг байха».

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1981 оной февралиин 5.

Манай Октябрьска район мүнөө нилээд олон һалбариин ажахытай болонхой. Эндэ гол түлэб хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин, барилгын индустриин предприятинууд тоологдоно. Арбадахи табан жэл соо районой промышленность хүгжэн һалбараа. Энэ хугасаа соо промышленна предприятинууднай бүхыдөө 3 миллиард 100 миллион түхэригэй продукци худалдаһан,

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

БҮХЫ ЮУМЭН ЭМХИДХЭЛҺЭЭ ЭХИТЭЙ

юһэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо 17,4 процентээр ехэ продукци үйлэдбэрилһэн байха юм. Үйлэдбэриин гол фонднууд 61 процентээр ургаа. Бүхыдөө 180 гаран миллион түхэригэй капитальна һомололго ашаглагдажа, олохон барилга ашаглалгада үгтэһэн байна. Тэдэнэй тоодо нэхэмэл гадар хубсаһанай фабрика, үргэлжэ ханатай гэр барилгын завод, ВАЗ автомобильнуудые техническэ талаарнь хангадаг станци, часай 60 тонно халуун уурал гаргаха котельнэ, бүхыдөө 360 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын 85 гэр, тамаралгын бассейн, түргэн туһаламжын больница, хүүгэдэй эмхи зургаанууд болон телефонно станци гэхэ мэтэ болоно.

Эдэ бүгэдэ районой партийна организациин ба бүхы коммунистнуудай эмхидхэн ударидахы шадабариин, хүдэлмэришэдэй болон ажалша коллективүүдэй оролдосотой, эршэтэ ажалай үрэ дүн гэбэл алдуугүй.

Гэбэшье үйлэдбэриингөө ашаг үрые, ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ талаар манай партийна организацинууд бүхы арга боломжоёо гүйсэд хэрэглээ гэхын аргагүй. Дутуу дунданууд үшөө бии. Олохон предприятинууд арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй үлэшоо. Тэдэнэй дундаһаа илангаяа ехэ гээгдэлдэ орогшодые — «Бурмясопром» нэгэдэл, городой һүнэй комбинат, кондитерскэ фабрика гэхэ мэтые нэрлэлтэй. Мүн хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгын зарим предприятинууд арбадахи табан жэлэйнгээ тугэсхэхы жэлэй түсэб, уялгануудые саг болзор сооньбэелүүлжэ шадаагүй.

Эдэ бүгэдые хараадаа, мүн онсо хиналта дороо абажа, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа манай районой партийна организаци гүйсэд тодорууланхай. Энэ табан жэлдэ районой коммунистнууд болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд гол анхаралаа хүдэлжэ байһан предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, шэнээр баригдаһан предприятинуудые проектээр хараалагдаһан түгэс хүсэндэнь хүргэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, тэрэнэй тула эрдэм, техникын түйлалтануудые ажалдаа нэбтэрүүлхэ гэһэн хараа зорилготой. Тиигэжэ, жэшээнь, Заудинска талха татадаг комбинадта бүхы технологическа ажалынь, ашаалалга-буулгалгын хүдэлмэри оньһожоруулагдаха юм. «Бурмясопром» нэгэдэлэй заводуудые һэльбэн шэнэлхэ талаар табан миллион түхэригһөө дээшэ мүнгэнэй хүдэлмэри хэгдэхэ. Тиихэдэ городой һүнэй комбинадай коллектив шэнэ заводоо гүйсэд хүсэндэнь оруулха зорилготой. 1982 ондо нэхэмэл гадар хубсаһанай фабрика - проектнэ хүсэндөө хүрэхэ, нарин сэмбын комбинадта нооһо угаалгын хоёр шэнэ агрегат хүдэлгэгдэдэг болохо юм.

Эдэ бүхы зорилгонуудые шиидхэхынгээ хажуугаар районой партийна организаци предприятинуудта гаргагдадаг продукциин шанарые дээшэлүүлхэ талаар мүн лэ ехэ оролдолго гаргаха зэргэтэй. Тиимэһээ бүхы предприятинуудай коллективүүдтэ, хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын, политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха байна.

Районой предприятинуудта хүдэлмэришэдэй ажалһаа гараха, элдэб шалтагаанаар хүдэлмэриин саг гээхэ ушар үшөөл байһаар. Энэ байдалые заһахын тула бригадирнуудһаа эхилээд директорнууд хүрэтэр — хүтэлбэрилхы ажалтанай эмхидхэхы онол аргануудые һайжаруулха, ажалай ба ажаһуудалай тааруу зохид эрхэ байдал тогтонижоруулха шухала.

Үнгэрэгшэ табан жэлдэ район доторнай капитальна барилгын талаар горитой хүдэлмэри хэгдээ гээшэ. Тиигэжэ үргэлжэ ханатай гэр барилгын заводто шэнэ 135-дахи сериин гэрнүүдые бүтээхэ технологическа лининүүд тодхоогдон ашаглагдаһан байна. Мүнөө манай барилгашад эдэ гэрнүүдые хабсарган бодхоожо эхилэнхэй. Барилгые оньһожоруулгын управлениин бааза нилээд бэхижээ.

Энэ хугасаа соо ашаглалгада үгтэхэеэ байһан гү, али үниинэй унжагайрһан барилгада хүнүүдые болон материальна туһаламжа ехээр үгэхэ асуудалда онсо анхарал табигдадаг байһан. Тэрэнэй ашаар барилгашаднай нэхэмэл гадар хубсаһанай фабрика, городой һүнэй комбинат гэхэ мэтэ барилгаяа хараалагдаһан болзор сооньдүүргэжэ шадаа. Мүнөө «Жилгражданстрой» трестдэ, урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, дүүргэгдээгүй барилгынь хэмжээн нилээд бага болоо.

Гэбэшье эндэ ехэ дутагдалнууд бии зандаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ районой барилгын организацинууд барилга-хабсаргалгынгаа хүдэлмэриин түсэбые дүүргээгүй. Үргэлжэ ханатай гэр барилгын заводой һэльбэгдэн шэнэлэгдэжэ, бүри хүсэ ехэтэй болгогдожо байгаашье һаань, үшөөл иимэ гэрнүүд олоор бодхоогдоногүй. Энэ хадаа нэн түрүүн комбинадай хүдэлмэриин эмхидхэлэй һулаһаа болоно гэбэл, алдуугүй байха. Шэнэ заводой проектнэ хүсэн удаанаар ашаглагдана. Ғэрэй детальнууд комплект болгон хабсархын аргагүйгөөр һубарюулагдажа, барилгын талмайда асаргадана.

Теэд тус комбинадай имагтал дутагдалнуудые тоолон шүүмжэлхэ болобол, буруу. Энэ коллективэй хүшэр хүндэ байдалые мүн ойлгохо шухала. Гэр барилгын комбинадта мүнөө болотор перлит-сырец тулюураар асаргадана. Теэд асаргадаһан перлидэйнь шанар тон муу. Энээн тухай Загарайн карьероуправлениин хүтэлбэрилэгшэд бодомжолхо ёһотой. Комбинадай котельнэ сүүдхэ бүри 85 тонно шулуун нүүрһэ галдана. Харин тэрэ бүхы шулуун нүүрһые автомашинаар зөөдэг юм. Комбинадта хүрэтэр татагдаһан түмэр харгын һалаае ашаглахадань, түмэр замай Улаан-Үдын отделениинхид туһалхал байгаа гээд һанагдана. Энэ мэтэшэлэн материально-техническэ хангалгын талаар комбинадта нилээд бэрхэшээлнүүд тохёолдоно.

Бүхы дээрэ район дотор абажа харахада, барилга ехэл һулаар хэгдэнэ. Тэрэнэй гол шалтагаан хадаа барилгын организацинуудай ажалай бүтээсын һулаһаа сэхэ дулдыдана бшуу. Энэ байдалые яажа заһалтайб? Нэн түрүүн, өөрынгөө барилгын баазые хүгжөөхэ шухала гээд тоолонобди. Мүнөөнэй бааза барилгашадай хэрэглэмжэ гүйсэд ханганагүй, барилга индустрижуулгые һаатуулна. Жэшээлэн хэлэбэл, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй предприятинууд хуушаршанхай. Тэрэ шалтагаанаар үнгэрэгшэ жэлдэ «Жилгражданстрой» трестын организацинууд аяар 5,5 мянга гаран кубометр хабсаргагдадаг түмэр-бетон, тэрэ тоодо ИС-04 сериин зүйлнүүдэй хахадые абаагүй. Гэхэтэй хамта манай райондо 47-дохи кварталай һургуули, хүүгэдэй саад, нарайлалгын байшан гэхэ мэтэ олон барилга энэ сериин түмэр-бетон зүйлнүүдээр бүтээгдэхээр хараалагданхай юм.

Барилгын түсэб табихадаа, организацинуудай арга боломжые, барилгын индустриин шадалые хараадаа хүсэд абадаггүй ушар үшөөл дайралдана. Энээн тухай али олон хөөрэлдөөн болодог, теэд хубилалта үгы. Жэшээнь, «Жилгражданстрой» трестдэ 1981 ондо 20 миллион түхэригэй барилга хэхэ түсэб үгтэнхэй. Тэрэнэй 5 миллион шахуу түхэригэй барилгын техническэ документацишье бэлдэгдээгүй. Үнгэрэгшэ жэлэйнь барилгын хэмжээе харахада, оройдоо 11 миллион түхэригтэ хүргэгдэһэн байна. Мүн тиихэдэ 46 элдэб барилгын 19-ниинь энэ жэлдэ үргэлжэлүүлэгдэхээр хараалагданхай. Энээнһээ харахада, барилгын түсэбэй дүүргэгдэхэгүйнь бүри мүнөөнһөө эли болоно бшуу. Энээндэ нэн түрүүн, «Бурятпромстрой» нэгэдэл анхаралаа хандуулха байгаа гээд һанагдана.

Городой барилгын генеральна түсэбэй ёһоор, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ гэр байра барилгын хэмжээн манай райондо нилээд ехээр үргэдэхэ байна. 46-дахи, 47-дохи кварталнуудай барилга дүүргэгдэжэ, шэнэ баруун-урдахи микрорайондо барилга эхилхэ. Түрүүшын юһэн дабхар томо панельнэ гэрнүүд тэндэ бодхоогдохо. Тиимэһээ барилгын индустриие хүгжөөхэ, барилгашадай хүдэлмэриин эмхидхэлые һайжаруулха, ажалайнь бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар манай урда нилээд ехэ зорилгонууд табигдана гээшэ.

Һүүлэй үедэ районоймнай бүхы ажалша коллективүүдтэ, партийна организацинуудта «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгэ болоо. **Бүхыдөө табан зуугаад партийна, профсоюзай, комсомолой ба хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ энэ шухала асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ 31 мянга гаран хүн хабаадаһан байна. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ зургаан зуу гаран һонирхолтой дурадхал ороо.** Эдэ дурадхалнуудые манай партийна эхин организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд шэнжэлэн үзэжэ, саашанхи хүдэлмэриингөө хүтэлбэри болгон абаха зэргэтэй.

Мүнөө район доторнай түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ, XXVI съездые ехэ солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн эршэтэйгээр дэлгэрнэ. [illegible] коллективүүд [illegible] дээшэлүүлхэ [illegible] гэхын [illegible] Тиимэһээ [illegible] үдэрнүүдтэ [illegible] бүхэн коллективүүдэй [illegible] хабаа [illegible] болоно хэ юм.

И. ПОРТНЯГИН,
КПСС-эй Октябрьска райкомой секретарь.

ПАРТИИН ХАРАА ТҮСЭБ — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ
КПСС-эй ЦК-гай проект зүбшэн хэлсэнэбди

ЭРДЭМТЭДЭЙ ДУРАДХАЛНУУД

ПОЛИТИЧЕСКЭ, ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда Совет оромнай Коммунис партиингаа XXVI съездэ бэлдэжэ байна. Съездые угтуулан, КПСС-эй ЦК 1980 оной декабрь һарын эхиндэ тон шухала документ тунхаглаа. Энэнь «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй Центральна Комитедэй проект болоно.

Мүнөө үедэ ороной коммунистнууд, комсомолшууд, партийнабэшэ хүнүүд энэ документые ехэтэ һонирхон шудалжа байна. Ажалшадай һонирхохогүй асуудал гэжэ үгы. Үнгэрһэн арбадахи табан жэлэй туршада манай ороной экономико ба соёл болбосорол хэды шэнээн ургааб, арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада ямар хубилалтанууд, ургалтанууд, болохоб гэһэн асуудалнууд гарана. Хаана, ямар газарта томо томо үйлэдбэриин барилганууд, фабрика, заводууд бодхоогдохо, баригдаха байнаб; хаана, ямар түхэлэй ашагта малтамалнууд хэрэглэгдэн, ороной баялигые арьбажуулха байнаб; ажалшадай ажабайдал хайшан гэжэ, хэр зэргээр һайжарха байнаб гэхэ мэтэ асуудалнууд олоор табигдана.

Партиин XXVI съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект болбол манай Совет ороной саашанхи хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые тобойсо харуулна гэхэдэ, тон зүб. Хүгжэлтэ, ургалтын хэмжээнүүд, тоо, баримтанууд хэды һониин бэ! Эндэ олон тоото барилгын нэрэнүүд, ойрын жэлнүүдтэ урган бодохо фабрика, заводууд дурдагдана. Арад зоной, ажалша, малша хүнүүдэй, хүдэлмэришэн ангиин ажаһуудалай, ажабайдалай ургалта, хүгжэлтын түсэб хараалагдана.

Тиимэ болохолоороо, тус партийна документ баян удхатай, баясама һайхан лэ. КПСС-эй ЦК-гай проектые уншаад, шудалан үзөөд байхада, элдэб түхэлэй һайн һайхан бодол, һанамжанууд гаража ерэнэ.

Декабрь, январь һаранuудта СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалда дээрэ дурдагдаһан партийна документые зүбшэн хэлсэһэн, шудалһан байна. Лаборатори, сектор, таһагуудай коллективүүдэй суглаанууд дээрэ зүбшэгдөө, тиигээд институдуудай хамтын суглаанууд дээрэ хэлсэгдэһэн байха юм. Тиихэдэ ороһон һанамжануудые филиалай партком бүлэг бүлэгөөрнь хамтаруулан согсолжо, засагай дээдын газарнуудта, партийна органуудта ябуулба.

Ямар түхэлэй дурадхалнууд, һанамжанууд хэгдэһэн байгааб гэхэдэ, тобшохоноор тэдэнииие нэрлэжэ болоно. Өөрөө Ниитын эрдэмэй институдта ажалладаг хадаа тус институдай сектор, таһагууд болон институдай хамтын суглаан дээрэ дурадхагдаһан һанамжануудые тобшолон нэрлэхэ хүсэлэнтэйб.

Нэн түрүүн эрдэм наукын хүгжэлтэ тухай манай эрдэмтэд һанамжануудаа хэлээ. КПСС-эй ЦК-гай проектын гурбадахи бүлэг «Эрдэм наукын хүгжэлтэ, техническэ дэбжэлтын ургалта» гэһэн нэрэтэй. Тус бүлэг соо хэлэгдэһэн зүйлнүүд тон зүб гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Тэдэниие өөһэдтөө сэхэ хабаатай, холын хараатай программа гэжэ филиалай эрдэм шэнжэлгын ажалтан нэгэн дуугаар һайшаан тэмдэглэбэ, эрдэм наукын саашанхи хүгжэлтэ тушаа һанамжануудаа хэлэбэ. Жэшээнь, Буряадай филиалай эрдэм наукын материальна баазые үргэдхэхэ, Эрдэм наука үйлэдбэри хоёрой хоорондохи холбоо барисаае улам үргэдхэхэ, дээдэ зэргын эрдэмтэдые, эрдэмэй докторнуудые бэлдэлгэдэ ехэ анхарал хандуулха гэхэ зэргын һанамжанууд оруулагдаһан байна.

Гадна орон дотор, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй экономикые, соёл болбосоролые саашадаа хайшан гэжэ, ямар аргануудые хэрэглэн хүгжөөхэ тухай дурадхалнуудые филиалай эрдэмтэд оруулба. Жэшээнь, манай республикада дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудай хүгжэлтэ һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ алхам хэбэ. Тиигэбэшье Буряадай ниислэл хото Улаан-Үдэдэ университет байгуулбал, бүришье һайн байгаа. Университедэй бэлэдхэлтэй залуушуул сооһоо эрдэм наукада дуратайшуулые олоходо бэлэн байлаг; тэдээндэ эрдэмэй бэлэдхэл үгэбэл, республикын эрдэм наукын хүгжэлтэдэ тон туһатай байха гэжэ Наукануудай академиин Буряадай филиалай зарим эрдэмтэд дурадхал оруулба. Энэ һанамжые тон зүб гэжэ һананаб.

Социалис оронуудтай экономическа, эрдэм, техникын харилсаа холбоое бүри саашань үргэдхэхэ ёһотойбди гэжэ КПСС-эй ЦК-гай проектын 9-дэхи бүлэг соо хэлэгдэнэ. Энэ бүлэг тушаа манай институдай хүдэлмэрилэгшэд баһал хэлэһэн байна. Жэшээнь, мүнөө үедэ хүршэ Монголой Арадай Республикын Наукануудай академиин мэдэлэй институдтай манай филиал, тэрэнэй институдуул холбоо барисаатай байха юм. Востоковедүүд (Зүүн зүгые шэнжэлдэг эрдэмтэд), хэлэ бэшэг, литература шэнжэлдэг эрдэмтэд, радиофизигүүд, геологууд үнгэрһэн табан жэлдэ МНР-эй эрдэмтэдтэй яһала нягта холбоотойгоор ажаллаһан юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ [illegible] харилсаагаа бүри хүгжөөхэ [illegible] жэлнүүдтэ [illegible] дурадхал [illegible]

[illegible] эрдэм наука [illegible] Буряадай [illegible] эрдэмтэд [illegible] 1980 оной [illegible] табан жэлэй [illegible]

БАМ-ай барилгатай, [illegible] Зүүн [illegible] холбоотой [illegible] эрдэм шэнжэлэ[illegible] граммын [illegible] табан жэлэй үедэ [illegible] правительствын [illegible] анхаралай ашаар [illegible] эрдэмтэд ехэ ажа[illegible] нуудые түйлахань [illegible]

Тиимэһээ СССР-эй Наукануудай академиин [illegible] филиалай эрдэмтэд, тэрэ тоодо Ниитын эрдэм[illegible] ститудай хүдэлмэ[illegible] КПСС-эй ЦК-гай [illegible] эрдэм шэнжэлгын [illegible] тойгоор ябуулан, парти[illegible] ээлжээтэ съездые [illegible] түрэтэйгөөр угтахабди.

Ш. ЧИМИТДОРЖ[illegible],
БИОН-ой Зүүн [illegible] шэнжэлдэг таһагые [illegible] институдай партбюро[illegible] секрет[illegible]

ДОНЕЦКЭ ОБЛАСТЬ. Жданов хотодохи «Азовсталь» гэжэ заводой булад хайлуулагша Социалис Ажалай хоёр дахин Герой Григорий Яковлевич Горбань (зураг дээрэ) хүдэлмэришэн ангиин түрүү түлөөлэгшэдэй нэгэн юм. Коммунист Г. Я. Горбань КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн. Тэрэ һаяхана КПСС-эй XXVI съездын делегадаар һунгагдаа.

ТАСС-эй фотохронико.

ГАБШАГАЙ ҺАР[А]

КПСС-эй Түнхэнэй райком болон райсоведэй гүй[illegible] партиин XXVI съезддэ зорюулагдаһан габшагай һара [illegible] дотор үнгэргэхэ тухай хамтын шиидхэбэри һаяхана [illegible] Энээнтэй дашарамдуулан, ниитэ-политическэ шэглэлтэй [illegible] жэз ябуулганууд хараалагдаһан юм. Митинг болон [illegible] нуудай үнгэргэгдэһэнэй удаа габшагай энэ һара январ[illegible] то эхилээ.

Габшагай һарын соносхогдоһонһоо хойшо районой [illegible] шүүлэй зүблөөнүүд үнгэргэгдэжэ, партиин ветеранууд[illegible] яр ёһололой оршон байдалда хүндэлэлгэ мүнөө [illegible] дэжэ байнхай. Районой бүхы клубуудта «КПСС — [illegible] үе сагай ухаан бодол, нэрэ хүндэ ба һэшхэл» гэһэн лек[illegible] нууд нээгдэбэ. Ажалай коллективүүдтэ зохёон [illegible] ажалай тоосоонууд үнгэргэгдэнэ. Февралиин 10-һаа 2[illegible] лотэр мүрысэдэг ажахынууд бэе бэедээ айлшалжа, [illegible] мико болон соёлой үдэрнүүдые үнгэргэхэ юм.

Районой колхоз, совхозуудта съездын урда тээхи [illegible] лис мүрысөөн улам эршэтэйгээр дэлгэржэ байнхай. [illegible] дүримэй ёһоор улаан булангуудые даагшад, агитатор[illegible] политинформаторнууд, клубуудые даагшад, шефүүд [illegible] хангалгын бусад хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулха [illegible] нүүд хараалагданхай.

Ушар иимэһээ колхоз, совхозуудай партийна, проф[illegible] зай ба комсомолой организацинууд съездын урда тэ[illegible] гэржэ байһан ниитэ-политическэ бүхы хэмжээ ябуулга[illegible] үзэл сурталай болон эмхидхэлэй үндэр дээдэ хэмж[illegible] үнгэргэжэ, КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоо[illegible] тахын тула районой ажалшан бүхэниие социалис мүрыс[illegible] хабаадуулха гэжэ ехэ оролдолго гаргана.

В. СТЕПАН[illegible],
КПСС-эй Түнхэнэй райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даа[illegible]

Совет орон дотор

ХОЛЫН БАЙРАНУУДТА

НЕРЮНГРИ (Яхадай АССР). КПСС-эй Нерюнгриин горкомой пропагандистнуудай бүлэг олон үдэрэй аяншалгада гарабад. «Арадай ажана байдал тухай ленинскэ ёһо [illegible] анхарал оролдолго» гэһэн лекци уншаха, [illegible] съезд дээрэ харагдаха КПСС-эй ЦК-гай проект тушаа хөөрэлдөө хэхэ юм.

Нерюнгриин партиин горкомой дэргэдэ пропагандистнуудай саг үргэлжын хэдэн арбаад бүлэг хүдэлдэг. Партиин съездын болохо үдэрнүүдтэ агитпоезд БАМ-ай Яхадай участок ба Амарай областьдо эльгээгдэхэ.

(ТАСС).

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕМИНАР

Партийна гэгээрэлэй теоретическэ семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ээлжээтэ һуралсал КПСС-эй обкомой дэргэдэхи Политическэ гэгээрэлэй байшанда боложо үнгэрбэ.

«Коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байлга — коммунис ёһо заншалай гол үндэһэн», «Хүдөө ажахын талаар арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлтэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ ажалшадые элсүүлгэ» гэһэн темэнүүдээр «Правда Бурятии» газетын редакторай орлогшо, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Э. И. Сосновская, КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагай даагша Б. Н. Николаев гэгшэд лекцинүүдые уншаба.

«КПСС-эй мүнөө үеын гадаадын политическэ ажал ябуулга» гэһэн асуудалаар КПСС-эй обкомой лектор Ю. П. Болдонов үгэ хэлэбэ.

Гадна «В. И. Лёнин, КПСС коммунис ёһо заншал тухай курсада хэрэглэхэ онол арга, дүй дүршэл» гэһэн методическа конференци болобо. Районуудай пропагандистнууд эндэ дүй дүршэлөө хубаалдабад.

Һуралсалдаа техническэ хэрэгсэлнүүдые ашаглаха талаар практическа хэшээлнүүд үнгэргэгдөө.

Мүн пропагандистнууд Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейдэ экскурсида ошоһон байна.

Ж. БАДМАЕВ.

БЕЛОРУССИИН ССР. Минск хотын «Ленинэй орденто камвольно комбинат ороной хүнгэн промышленностиин эгээл томо предприятинуудай нэгэн юм. Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай байра байдалда эндэ онсо анхарал хандуулагдадаг. Арбадахи табан жэлэй туршада дүн хамта 22 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай захирганай ба ажаһуудалай хэрэглэмжын гэр байранууд ашаглагдаба. Һүниин халаанда хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй [illegible] түйтөөр хооллохо 500 хүнэй һууритай столово нээгдэбэ. Эдэ бүхы [illegible] хүдэлмэрилэгшэдэй [illegible] Комбинадай хүдэлмэрилэгшэд арбадахи табан жэлэй даабариие [illegible] дүүргэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ коллектив КПСС-эй XXVI съездын [illegible] социалис уялгаа бэелүүлхын түлөө [illegible] байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай ээрэлгын цех соо.
ТАСС-ай фотохронико.

НАЙДАМТАЙ ТУҺАЛАГШАД

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

Профсоюзай бүлэг хадаа коллективэйнгээ үйлэдбэриин хэрэгтэ, ниитын ажабайдалда нүлөөлхы ехэ үүргэ дүүргэдэг хүсэн мүн. Зүгөөр тэрэнэй хүдэлмэриин партийна организациин, профкомой зүгһөө залан хүтэлбэрилэгдэжэ, ажал ябуулгадань саг үргэлжын туһа хүргэгдэжэ байха эрилтэ табигдадаг. Тиимэ байха ёһотойшье. Ниитын ямаршье эмхиин ажал хэрэгтэ, тэрэнэй һайн байлга имагтал хүтэлбэриин хэмжээнһээ, шанарһаа эшэ үндэһэ абадаг ха юм.

Энэ ушарта Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай профсоюзай комитедэй ябуулдаг хүдэлмэри жэшээ болоомоор гэжэ тэмдэглэлтэй. Тус комбинадай ехэ, бага коллективүүдтэ профсоюзай 153 бүлэг байгуулагданхай, бултадаа шахуу эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулдаг юм. Нэхэлгын, нооһо илгалтын цехүүдтэ эгээл олон хүнһөө бүридэһэн бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Үйлэдбэриин ямар нэгэн участогта хүдэлжэ байдаг хүнүүдые нэгэдхэһэн профсоюзай доодо шатын нимэ эмхи хадаа өөрынгөө коллективэй ниитын байдалтай сэхэ холбоотой, хүн бүхэнэй шанжа шанар һайн мэдэхэ байна.

[illegible]

Асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байха юм. Энээн дээрэ партиин XXVI съездые угтамжада хабаатай асуудалнууд үргэнөөр харагдаа. «Табан жэлые габшагай ажалаар дүүргэхэ, КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха» гэһэн уряа доро ажалша коллектив бүхэн шэнэ уялга абажа эхилээ. Энэ хүдэлөөе профсоюзай бүлэгүүд толгойлоо.

Тиихэтэй хамта бүтээһэн продукциин шанар улам һайжаруулха, ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, ажалай болон социалис журам бэхижүүлхэ талаар бүлэгүүдэй дүүргэхэ уялганууд тэрэ заседаниин абаһан тогтоол соо тодорхойгоор заагдаһан байгаа. Тиигэжэ профсоюзай бүлэгүүдэй хүдэлмэри бүри эдэбхижэһэн, шэнэ эршэ олоһон байна.

Групоргнууд ганса эмхидхэлэй асуудал шиидхэлгээр хүдэлмэреэ хизаарладаг бэшэ. Харин тэдэнэр өөһэдөө сугтаа хүдэлдэг бусад нүхэдтөө габшагай ажалай жэшээ харуулдаг, шэнэ үүсхэл гаргажа байдаг. Нооһо илгадаг үйлэдбэриин З. Аносова, Д. Батуева болон Б. Аюшеевагай даадаг комсомол-залуушуулай бригаданууд [illegible]

[illegible]

арга боломжонь тодорхойлогдоод, мүнөө үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнхэй. Тус үйлэдбэриин 261 түрүү хүдэлмэрилэгшэд «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Аппаратно-ээрэлгын үйлэдбэриин диилэнхи хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөөндэ оролсоо һэн. Энэ үйлэдбэриин коллективэй 209 хүн «Коммунис ажалай ударник» гэһэн солотой болонхой. Таби гаран хүдэлмэришэд табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэһэн байгаа.

Нэхэлгын, будалгын, утаалга-хатаалгын үйлэдбэринүүдтэ, хамһабариин цехүүдтэ байгуулагдаһан бүлэгүүд коллективэйнгээ дунда ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри шадамараар ябуулдаг. Тиимэл хадань тэдэнэр комбинат соогоо эрхимүүдэй зэргэдэ ябалсадаг шуу. Жэшээнь, мастер Е. Н. Гомбоевагай даадаг халаанайхид съездын хүндэлэлдэ зорюулан, 7 мянган түхэригэй химическэ зүйлнүүдые алмажа, 1981 оной февралиин 23-да —съездын хүдэлмэреэ эхилхэ [illegible]

[illegible]

дые бэелүүлдэг юм. [illegible] гаяа хүмүүжүүлгын [illegible] мэридэ анхаралаа [illegible] хандуулдаг байһаниинь [illegible] шаалтай. Энэ түбхын [illegible] рүүндэ комбинадай залуу[illegible] лаанда сэхэ хабаатай [illegible] рэлдөө үнгэргэхэ, поли[illegible] скэ мэдээсэл хэхэ, колл[illegible] вээрэ дурасхаалта [illegible] нуудаар аяншалха, [illegible] ошохо, кино хараха [illegible] тын хэмжээ ябуул[illegible] профгрупоргнуудай [illegible] риин хэрэг болонхой.

Комбинадай профком[illegible] оргнуудай һуралсалда, [illegible] тын хүдэлмэридэ тэдэ[illegible] дүршүүлхэ асуудалда ех[illegible] харал хандуулдаг. Жэш[illegible] үнгэрһэн жэлэй ноябрь [illegible] рын һүүл багаар ком[illegible] дай профгрупоргнууда[illegible] ёрдохи слёт үнгэрг[illegible] һэн. Энэ слёдто хабаад[illegible] дүй дүршэлөө халан [illegible] һан, бүри дүтэ таниса[illegible] га олоһон, саашадаа [illegible] хэ зорилгоёо тодорхой[illegible] байна. Иимэ хэмжээ [illegible] гын КПСС-эй XXVI съ[illegible] урда тээхэнэ үнгэргэ[illegible] ниинь ехэ удха шанар[illegible] жэ тэмдэглэхэ шухала.

Тэрэ зүблөөндэ хаба[illegible] шад комбинадайнгаа [illegible] профгрупоргнуудта, [illegible] мэришэд, инженерно-т[illegible] [illegible]

Ю. БОГОМОЛ[illegible]

АРАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ ЭДЭБХИ

СССР-эй шэнэ Конституци, тэрэнэй үндэһөөр абтаһан РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Конституцинууд арадай депутадуудай уялга ба харюусалгые улам үргэдхөө. «Депутат бүхэнэй уялгаяа хэр зэргээр дүүргэһэнһээнь Соведүүдэй ажалай амжалта дулдыдана», — гэжэ Л. И. Брежнев хэлэһэн байна.

Арад зоной бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ болохо депутат хадаа өөрынгөө ажал ябуулга ба Соведүүдэй хүдэлмэри тухай һунгагшадайнгаа үмэнэ, тэрэниие депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн коллективүүдэй ба ниитын эмхинүүдэй үмэнэ тоосожо байдаг гуримтай. Депутат гүрэнэй ба ниитын бүхы зургаануудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта али болохо асуудалаар хандадаг, тиигээд өөрынь табиһан асуудалнуудые хаража үзэхэдэнь сэхэ хабаадалсаха эрхэтэй. Үндэһэн Хуули соо заагдаһанай ёһоор, хүтэлбэрилхы тушаалтад депутадуудые дары угтан абаха, тэдэнэй оруулһан һанамжа, дурадхалнуудые тогтоогдоһон болзор соо хаража үзэхэ ёһотой.

Манай республика дотор 9688 хүн депутадай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тэдэнэй дундаһаа 6,5 мянга гараниинь промышленность ба хүдөө ажахыда, мянгаад хүн эрдэм соёлой, арадай гэгээрэлэй, элүүр энхые хамгаалгын эмхи зургаануудта хүдэлнэ, 600 гараниинь худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, гэр байрын-ажахын, ажаһуудал хангалгын, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудта ажалладаг байна. Хоёр мянга гаран депутат СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнагданхай, 10 хүн Социалис Ажалай Геройнууд. Депутадуудай иимэ бүридхэл хадаа арад зоной аша туһада зорюулагдаһан гүрэн түрын гүнзэгы удха шанартай, ажахын, социально-соёлой байгуулалтын асуудалнуудые хамтын хүсөөр шиидхэхэ арга олгоно гээшэ. Мүнөө үедэ арадай депутадууд партиина организацинуудай хүтэлбэри доро үргэн ниитэ зониие КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ үргэнөөр хабаадуулхын тула эмхидхэлэй ба ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри дэлисэ ехэтэйгээр ябуулжа байна. Мүрысөө эмхидхэлгэдэ элдэб арга түхэлнүүд үйлэдбэриин түрүүшүүлэй, ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэлнүүд халуунаар дэлгэрүүлэгдэнэ. Түрүү дүй дүршэлые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй бүлэг депутадуудай бэшэгые манай республикын Соведүүдэй депутадууд мүн лэ халуунаар дэмжэжэ, ажал ябуулгаяа эдэбхижүүлээ бэлэй. КПСС-эй XXVI съездые угтуулан, «Арбадахи табан жэлдэ — ашаг үрэ, шанар, дэлисэ», «Түгэсхэлэй жэлдэ—габшагай ажал», «Партиин XXVI съездэдэ— габшагай ажалай 26 недели», «Хоёр һарын түсэбые — съездын нээгдэхэ үдэр болотор» гэһэн уряатай хүдэлөөн дэлгэрээ. Улаан-Үдын Советскэ районой ажалшад, нарин сэмбын фабрикын, Онохойн ой модоной комбинадай, Тимлюйн цементын, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын - механическа, «Теплоприбор» заводуудай, Улаан-Үдын районой «Искра», Түнхэнэй «Маяк» колхозуудай коллективүүд социалис мүрысөөндэ шалгараа. 400 гаран ажалша коллектив, үйлэдбэриин 23 мянган түрүүшүүл арбадахи табан жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Партиин ээлжээтэ съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ бүхы ажалшадай 90 процентнь хабаадалсана.

Бэшүүрэй районой Кировскэ сельскэ Соведэй, Хурамхаанай Уланхаанай сомоной Соведэй эдэбхи үүсхэлынь хаа хаанагүй халуунаар дэмжэгдээ һэн. Партиин съездые угтуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй илгаань юун бэ гэхэдэ, тэрэниие эмхидхэлгэдэ Соведүүдэй болон депутадуудай үүргэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр дээшэлһэн байха юм. Депутадуудай олонхинь үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг, Тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр һарын түсэбые болзорһоонь урид, съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй дэлгэрээд байһан мүнөө үедэ Соведүүд ба тэрэнэй депутадууд һунгагшадай захилда һуларшагүй анхарал хандуулна. Энэ асуудал арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, депутат бүхэнэй нангин уялга байгаашье, байнашье. Һунгуулиин кампаниин үедэ депутадуудта үгтэһэн захил бүхэн һайнаар харагданхай. Районно, городской, сельскэ, сомоной ба поселково бүхы Соведүүд тэдэниие бэелүүлхэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, бэелүүлжэ байнхай. Хэды шэнээн материалай, хэды ехэ мүнгэнэй хэрэгтэй болохые хаража үзөөд, 2,5 мянган захилые дүүргэхэ гэжэ тэдэнэр шиидэһэн байна. Мүнөө гурбанайнь нэгэ хуби дүүргэгдэв. Һунгагшадай захилаар социально-соёлой, ажаһуудалай хэрэглэмжын барилганууд ашаглалгада үгтэнэ. Жэшээлхэдэ, Новоильинскдэ үнгэтэ телевизорэй ретранслятор баригдаа. Мүн нэхэмэл ноһон хубсаһанай фабрикын хүдэлмэришэдтэ хамтын байра бодхоогдоо. Аргаламжын эмхи зургаанууд, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинууд олошороо.

Гэбэшье арадай депутадуудай үшөөл олохон Соведүүд һунгагшадай захилнуудые дүүргэхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шаданагүй. Нютагай Соведүүдэй олонхинь Үндэһэн Хуулиин эрилтэнүүдые бэелүүлэн, Соведэйнгээ харьяата газар дээрэ байһан эмхи зургаануудай, предприятинуудай, колхоз, совхозуудай экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые сесси дээрэ эгээл түрүүшынхеэ баталан абаба. Харин урдань миин лэ бюджет баталагдаад дүүрэдэг байһан. Харин мүнөө газар дээрэ экономическа ба социальна комплексно хүгжэлтые хангалгада Соведүүдэй харюусалгань үүргэнь һураггүй дээшэлээ. Жэшээнь, Хяагтын-Адагай сельскэ Соведэй депутадууд Г. П. Овсянкина, Г. Я. Поломошнова, Я. И. Лазарева болон бусадай дурадхалаар экономическа ба социальна хүгжэлтынгөө түсэбтэ «Пограничный» совхозой ба Хяагтын-Адагай гахайн комплексын хүсөөр 280 үхибүүнэй байха хүүгэдэй комбинадые Хяагтын-Адаг тосхондо бариха гэжэ хараалаа. Мүн 18 айлай байха гэр, 4 хүнэй хүдэлхэ магазин болон бусад ашаглалгада оруулагдаба. Мүнөө эхилдэг барилга дээрэнь депутадуудай пост эмхидхэгдэнхэй. Һунгагшадай захилнуудай дүүргэлтые шалгаха тушаа депутадууд элдэб аргануудые хэрэглэнэ. Сесси дээрэ табигдаһан гүйлтэ дурадхалнууд депутадуудай эгээл аша үрэ ехэтэй аргануудай нэгэн болоно. Жэшээлхэдэ, Яруунын Романовка тосхоной һунгагшад Витимэй сельскэ Соведэй депутат А. Ф. Еранскаяда участково больницын заһабарилгые хүүлэхэ гэһэн захил үгэһэн байгаа. Энэнь тэндэхи лесхоздо даалгагдабашье унжагайршоо. Тиихэдэнь нүхэр Еранская депутадуудай эрхэ, уялга тухай Хууляар үгтэһэн эрхэеэ хэрэглэн, сельскэ Соведэй сесси дээрэ лесхозой директор В. А. Лобановта шанга эрилтэ табиһан байна. Тиигэжэ тэрэ больница заһабарилгые дүүргэхэ болзор тодорхойлогдоо һэн. Иимэ жэшээ баримтанууд олон. Үнгэрһэн жэл республикын нютагай Соведүүдэй депутадууд 323 гүйлтэ дурадхал табижа, тусхай шиидхэбэри абаһан байна. Саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгүүдэй ба постнуудай хүдэлмэри депутадуудай ажалда ехэ нүлөө үзүүлнэ. Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Загарайн районно Соведүүдэй хүдөө ажахыгаар, социалис хууляар, соёл культураар арадай гэгээрэлээр саг үргэлжын комиссинууд ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэреэ эмхидхэжэ шададаг. Саг үргэлжын комиссинуудай эдэбхи үүсхэлээр байгаалиие хамгаалгаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Имагтал һүүлшын арбан жэл соо 202,2 миллион түхэриг ашаглагдаа, уһа харууһалха 82 түхеэрэлгэ ашаглалгада үгтөө, модо отолхо шэнэ технологи нэбтэрүүлэгдээ.

Нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын 1596 комиссида 7647 депутат хабаадана. Үнгэрэгшэ жэлдэ Соведүүдэй сессинүүд дээрэ харагдаха асуудалнуудые бэлдэлгэдэ 2279 комисси хабаадажа, 1849 элидхэл бэлдээ. 696 комисси хэһэн ажал тухайгаа Соведүүдэй сессинүүд дээрэ тоосоо. Арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй заседанинүүд дээрэ харагдаха 3507 асуудал бэлдээ. Депутадай бүлэгүүд хүдэлмэреэ эдэбхижүүлээ. Олоной дүй дүршэлые хаража үзэхэдэ, зарим нютагуудта Соведүүдэй ба тэрэнэй гүйсэдкомуудай үүргые дүүргэнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Жэшээнь, Горячинск тосхоной депутадай бүлэгые абажа харая. Энэ бүлэгые поселково Соведэй депутат И. А. Циглис толгойлдог. Бүлэгэй бүридэлдэ 11 депутат ороно. Тэдэнэй тоодо медсестра Н. П. Ананьева, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэ А. В. Бордонин, курортын ахамад врач, райсоведэй депутат А. Н. Шумилов болон бусад бии. Эдэнэрэй эдэбхи үүсхэлээр һуурин тосхон болбосон түхэлтэй болгогдоно, хүн зоной али бүхы эрилтэнүүдые хангалгада анхарал хандуулагдана. Шэлэй заводой депутадай бүлэгэй эдэбхеэр хүүгэдэй клуб нээгдээ. Загорск посёлогой депутадууд тосхоноо болбосон түхэлтэй болгоо. Мүн Хойто-Байгалай, Кабанскын, Сэлэнгын, Яруунын районуудай депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэридэ һонирхолтой юумэн олон.

> **Соведүүдэй хүдэлмэри**

Арадай депутадуудай Соведэй сесси хадаа депутадай ендэр болоно гээшэ. Нёдондо жэл Соведүүдэй 1400 сесси үнгэрэгдэжэ, 6138 депутат үгэ хэлээ. Энэ хадаа арадай бүхы һунгамалнуудай гурбанайнь хоёр хуби болоно бшуу. Республикымнай нютагай Соведүүдэй сессинүүд дээрэ промышленностиин, барилгын, хэлхээ холбооной талаар 130, хүдөө ажахын үйлэдбэреэр 463, худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, гэр байрын, һуудал байдалай — 363, арадай эрдэм һуралсалай, соёл культурын, элүүрые хамгаалгын — 255, социальна хуули гуримаар 261 асуудал харагдаа. Захааминай, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай болон бусад районуудай арадай түлөөлэгшэд сессидэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсые саашадань комплексноор хүгжөөхэ хэмжээ ябуулганууд тухай КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые республикымнай ажалшад баяр баясхалантайгаар угтаа. Энэ тогтоолоор хараалагдаһан асари ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ нютагай Соведүүд горитой хубитаяа оруулха зэргэтэй.

Д. ДАГБАЕВ,
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эмхидхэлэй таһагые даагша.

ГЕНЕРАЛЬНА КОНСТРУКТОР

СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙ, ЛЕНИНСКЭ БА ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУДАЙ ЛАУРЕАТ О. К. АНТОНОВОЙ ТҮРЭҺӨӨР 75 ЖЭЛЭЙ ОЙ ФЕВРАЛИИН 7-до ГҮЙСЭХЭНЬ.

Арад зоной өөгшөөжэ хэлсэдэгэй ёһоор, «Аннушка» гэжэ нэрлэгдэһэн АН-2 түхэлэй самолет О. К. Антоновой хүтэлбэрилдэг конструкторско бюрогой газар дээрэ табигданхай.

—Тэрэниие бүтээн гаргахаяа болихотнай гү, Олег Константинович?

—Манай үниинэй энэ самолет үшөөл хэрэглэгдэһээр юм ааб даа,—гэжэ Антонов харюусана. —Энэ табан жэлдэ иимэ түхэлэй самолёдуудые үшөөл бүтээжэ гаргахабди. Тэрэниие бүтээхэ захилнууд ороһоор. Энэ самолет илангаяа хүдөө нютагта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ гээшэ. Өөһэдөөшье бодоод үзэгты: имагтал манай орон дотор хүдөө ажахын эдлүүриин 1 миллиард гектарта энэ самолёдоор агаарһаа утэгжүүлгэ оруулагдаһан байна.

Олег Константинович һууриһаа бодожо. хүнгэхэн алхасаар кабинет соогуураа иишэ тиишээ гэшхэлһэнэйнгээ һүүлээр томо столой дэргэдэ, ошожо зогсобо. Хэзээ нэгэтэ ашаа зөөлгөөр дэлхэй дээрэ элитэ ехэ туйлалтануудые амжаһан транспортна мантан томо самолет «Антейн» хажууда АН-2 самолёдой түхэл дүрсэ бишыхан зүгы шэнгеэр үзэгдөө һэн.

—Туршалга амжалтатайгаар гараһанай һүүлээр 17 хүнэй һууритай АН-28 түхэлэй самолет бүтээгдээ һэн,—гэжэ генеральна конструктор үргэлжэлүүлбэ.—Агаарай замуудта тэрэ манай түрүүшын самолет—АН-2-ые һэлгэхэ юм. Леонид Ильич Брежнев «Шэнэ газар» гэжэ ном соогоо энээн тухай халуун дулаанаар хэлэһэн байна. Шэнэ түхэлэй самолёт ниидэлгэбуулгын һайн шанартай, салуу зохид юм.

О. К. Антоновой түрэһөөр 75 жэл гүйсэбэ. Энээндэ этигэхэньшье бэрхэтэй. Тэрэ үндэр нарин бэетэй, хүнгэн сарюун хүн юм.

Генеральна конструктор, зохёохы ехэ коллективэй хүтэлбэрилэгшэ. Тэрэнэй зохёон бүтээһэн бүхы самолёдууд (хамтадаа арба гаран юм) үйлэдбэридэ үргэнөөр бүтээгдэжэ, ашаяа түргөөр харюулһан байна.

—Олег Константинович, олонхи «АН-ууд «А», «Б», «М» гэһэн нэмэлтэ бэшэгүүдтэй юм. Эдэнь ямар удхатай үзэгүүд гээшэб?

—Шэнэ машиные бүтээхэ гээшэ бага,—гэжэ конструктор хөөрэнэ. — Хэдэхэн сагай үнгэрхэдэ, тэрэ хуушараад лэ байдаг. Тиихэдэнь яалтай гээшэб: шэные бүтээлтэй гү? Энээнэй тула ехэ саг, гаргаша хэрэгтэй бшуу. Эгээл имиэһээ бидэ үе сагай эрилтэдэ харюусама, ашаг үрэ ехэтэй байхынь тула хуушан машинануудаа һэльбэн шэнэлдэгбди.

Киевэй конструкторнуудта арбадахи табан жэл ашаг үрэ ехэтэй байгаа. «Хорин наймаһаа» гадна, АН-72. АН-32 түхэлэй транспортна шэнэ самолёдууд бүтээгдээ.

Хүнэй зохёохы хүсэл эрмэлзэлые Олег Константинович абаһаар лэ ойлгодог байһан һаа, тэрэниинь хүгжөөхые оролдодог юм. «Бишыханшье хэрэг бүтээгээ һаа, бидэ партиин табиһан үндэһэн шухала зорилгонууд тухай һанажа ябаха уялгатайбди»,—гэжэ генеральна конструктор дабтадаг заншалтай.

Олег Константиновичай элдэб юумээр һонирходог, ехэ юумэ ойлгодог байһаниинь гайхал түрүүлнэ. Хүн гансал үйлэдбэриин ажал хэрэгүүдээр хизаарлагдаха ёһогүй гэжэ тэрэ тоолоно. Тэрэ зураг зураха, элдэб олдохоёо шухаг зүйлнүүдые суглуулха, спорт эрхилхэ дуратай юм. Тэрэ хадаһаа санаар һолжордог, теннис наададаг, тамардаг байна.

Антоновой хүтэлбэрилдэг конструкторска бюродо бүтээгдэһэн самолёдууд, тодорхойлон хэлэбэл, Аэрофлодой зөөһэн бүхы ашаанай хахадһаа үлүү хубиинь агаарта гаргаһан байна. Эдэ самолёдууд ороной агаарай бүхы лининүүдэй 65 процентые хангадаг, дэлхэйн 38 орондо ниидэдэг юм.

Үгы даа, самолёдууд тэрэниие зохёон бүтээгшэдэй нэрэнүүдые дэмы зүүжэ ябадаггүйл.

В. ЖУКОВСКИЙ,
ТАСС-ай корр.

Киев.

> **НОМОЙ ТАГ**

ТҮРЭЛ ГАЗАРАЙ ТАТАСА

Уран зохёолшо бүхэн түрэл нютагаа дурлаһан дуранайнгаа хүсөөр мэдэгдэдэг. Сергей Цырендоржиевай «Үбгэдтэ мэндэ» гэжэ повесть уншаад байхадаа, би нэгэ жэгтэй мэдэрэлдэ эзэлэгдэжэ, түрэл Бурятиин нютагайнгаа агаараар амилһан шэнги болоо һэм.

Тус повесть багахан юм, харин хэрэгтээ үнэн сэхэ моришо дархан Бизья үбгэнтэй повестиин эхинһээ танилсажа эхилэбди. Ехэ яарангүй, номой дарууғаар эхилһэн үгүйгүй үбгэн хүнэй шэг шарайда, зарим занда яаха аргагүй таалсана. Тиигэжэ байтараа, архо нюдөөр адаглажа харахар хошон зугаа гэнтэ дүрд гаража, Бизья үбгэнэй өөрын бодолой гүйсэ, зүрхэ сэдьхэлэйнь нюуса мэдэрэгдэнэ. Автор бидэндэ харуулна. Үбгэн хүгшэн хоерой ан-бун ажабайдал тухай шададаг бэшэхэдээ, С. Цырендоржиевай оноходожо хэрэглэһэн хошон зугаа повестиин уншаһан бүхэниие гоёон шэнгэлжэ, ами оруулна. Гэбэшье түрүүлэгшэ Банзаракцаев номой секретарь Шоноев зэргэй үбгэнэй аали намдуу ажабайдалай хүбеэ гэшхэн зорилгодонь, повестиин номгон урсхал үгүүлэл гансата ондоо болоодхино. Тэрэ түргэдэн урьһалжа эхилнэ.

Уран зохёолшо С. Цырендоржиев ехэ дүй дүршэлтэй журналист юм. Тэрэ өөрынгөө түрэл газарай түүхэһээ эхилээд, мүнөөдэрэйнь байдалые, хүн зониие һайн мэдэхэ байна бшуу. Тиимэһээ «Үбгэдтэ мэндэ» гэжэ повестиин урагшатай бүтэһэниинь эндэһээ эхитэй, гэжэ хэлэхэдэ хамаагүй.

Бизья үбгэн наһан соогоо хэды олон гэрнүүдые баряаб даа! Мүнөө тэрэ ·үогэрөө. Гарайнь шандааһан һулараа. Бүхы наһаараа бажуугаад ябаһан хурса һүхынь хуhан эшэ хүндэ болоо. Иигээд лэ хүн бүхэн наһан соогоо хэһэн, ябаһан хэрэгүүдээ хамтадхаха, дүнлэхэ сагтаа хүрэжэ ердэг ха юм даа. Иимэ сагтаа Бизья үбгэншье хүрэжэ ерээд, буурал сагаан толгой соогоо олон табые бисалгажа байна.

Автор бүхыдөө хүнэй сэдьхэлэй байдал харуулха дуратай, харуулжа шададагшье уран зохёолшо юм. Тэд хүнэй ганса сэдьхэлые зурагалаад холо ошохогүйш. Тиимэһээ автор хөөрөөгөө хүлеэгдээгүйгөөр гэнтэ нугалжа, үгүүлэлдээ нэгэ ушар оруулха дурагай. Энэшье повестьдоо зохёолшо нэгэ ушар оруулна: Бизья үбгэн түрүүшүүлэй суглаанда уригдажа, город ошоно. Иигэжэ үбгэн танигдаагүй зоной дунда, ондоо байдалда орожо, энэ үбгэн наһан болотороо, нэгэн бодолтой, һуурижаһан нэгэ байдалтай ябаһан хүн аад, өөрыгөө хажуу тээһээ хүнэй нюдөөр харасд, бэеэ шэмхээд үзэнэ. Хара хүлһөөрөө олоһон мүнгөө суглуулха, нээсэлхэ гэһэн бодолоо бүхы наһаараа бөөмэйлжэ ябаһан хару хатуу Бизья үбгэндэ өөрынь, үнгэрхэ тээшээ хэлтыжэ эхилһэн наһаниинь ямаршье удхагүй мэтээр харагдаба бшуу. Тэрэниие тойроод ехэ ажабайдал бусалжа. Үгы даа, саашадаа иигээд байжа болохогүй.

Анхандаа эбээ таһарһан басагантаяа городто тэрэ үгэеэ ойлголсоно. Колхоздоо трактор абажа һалана, Удаань өөрынгөө суглууһан мүнгөөр үхибүүдэй ясли бариха гэжэ бодоод, нэгэтэ үглөөгүүр колхозой түрүүлэгшын кабинедэй үүдэ татан ороно.

Иигэжэ жаран табатай болоһон үбгэн хүн шэнээр ажабайдалаа эхилхэ юм. Бүхы наһан соонь тэрэниие даража байһан хүндэ ашаан мүнөө дьранагүй. Тэрэ сээжэ дүүрэн амилжа, дайралдаһан хүн бүхэндөө зулгы зохидоор миһэрнэ.

Нюргаа үргэлөөд гэр тээшээ томоотойгоор алхалжа ябаһан үбгэн бидэнэй урда харагдана. Энээгээр повесть дүүрэнэ.

Уран зохёолшо С. Цырендоржиев энэ повесть соогоо ехэ һонин темэ дайраа. Олониитын хэрэгтэ хам оролго тухай темэ һүүлэй жэлнүүдтэ олон уран зохёолшодые һонирхуулна. Гэбэшье С. Цырендоржиев тон өөрынгөө үгые эндэ хэлээ гэжэ һанагдана.

Е. БАЛЬБУРОВА,
аспирантка.

> **АЖАЛШАДАЙ бэшэгүүдһээ**

ТЭСЭМГЭЙГЭЭР ХҮЛЕЭНЭБДИ

1978 ондо Енгорбойдомнай сэнхир экранай ялархада, нютагаймнай хүн зон ятараа баярлаа гээшэ һэм. Теэд энэ баярнай үнишье үргэлжэлөөгүй. Нэгэ жэл тухай тэрэмнай харуулаад, хадын саагуур ороһон үдэшын наран дал үты болошоо бэлэй. Тиихэдэнь хүршэ тосхондомнай ажаһуугшад телевизорээ хаража, налайжа һууха юм.

Энэ асуудалаар манайхин Захааминай хэлхээ холбооной отделениин хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаһан байха. «Экран» түхеэрэлгэ табибал, телевизор харадаг болохот гэһэн харюу тэндэһээ үгтөө. Теэд ажахымнай ушар ёһо мэдэхэ хүтэлбэрилэгшэд сэнхир экранай нютагтамнай түргэн ялархын түлөө анхарал, оролдолго гарганагүй гээшэ ха. Мүнөө болотор бидэнэр тэсэмгэйгээр хүлеэһээрбди.

Б. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

> **Хилын саанаһаа** ТАСС АПН

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Эндэхи уулзалгын хоердохи шатын түрүүшын недели урда тээнь ороһон дурадхалнуудые эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэлгын оршон байдалда үнгэрөө. Хельсинкиин зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын гол ёһонуудта хабаатай асуудалнууд, мэдээсэлэй ба экономическа харилсаа холбооной асуудалнууд туһалбариин органуудта харагдаһан байна.

Социалис оронуудай делегацинууд Түгэсхэлэй актын гол ёһонуудые зүблөөндэ хабаадаһан бүхы гүрэнүүдэй хуулинууд дотор оруулан батадхаха, тиигэбэл — шахардуу байдал һуларуулгын, Хельсинкиһээ эхитэй ниитэ Европын харилсаа холбооной үндэһэ һууриие бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала хубита болохо һэн гэжэ һанамжална.

Таарамжатай тодорхой энэ хараа бодолые баруун оронуудай делегацинууд ойлгоогүй, дэмжээгүй, харин Түгэсхэлэй актын гол ёһонуудай декларациин политическэ удха шанарые бага болгохо, тэрэнэй зарим тобшололнуудые буруугаар тайлбарилха ябадалда гол анхарал хандуулха һэдэлгэ гаргана.

Социалис оронуудай делегацинууд Хельсинкиин зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын бүхы бүлэгүүдээр тодорхой дурадхалнуудые оруулхатаяа хамта, энэ шухала документын удхые хазагайруулха, шахардуу байдалые һуларуулгын хэрэг гэдэргэнь татаха гэһэн баруун гүрэнүүдэй зарим делегацинуудай һэдэлгэнүүдтэ шанга харюу үгөө.

Шэнжэлэгшэдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, элшэ хүсэнэй асуудалнуудаар ниитэ Европын конференци зарлаха тухай дурадхалнууд Экономикын асуудалнуудые шэнжэлдэг комиссида зүбшэн хэлсэгдэжэ үргэлжэлбэ. США-гай түлөөлэгшэ эдэ дурадхалнуудые буруушаагаа. Гэхэ зуура, конференцидэ хабаадагшадай тэмдэглэһэнэй ёһоор, Баруун Европын хэдэн олон гүрэнүүд тиимэ конференци зарлалгые тон шухалада тоолоно.

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь С. Каня ПОРП-ын IX съездэдэ бэлдэхэ комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

Орон доторхи экономическа байдал хахад жэлэй урда тээхиһээ һураггүй орёо болонхой. Элдэб шалтагаануудаар, тэрэ тоодо арадай ажахыдахи түгшүүрилэй улам һүжэрһэн, тэрээнһээ уламжалан хэдэн һарын турша соо ажалай бүтээсын доошоо ороһон дээрэһээ иимэ ушар тохёолдоо.

Ойрын гурбан жэлэй туршада орон доторхи байдалые тогтууритай түбшэн болгохо программа съездын гол документнүүдэй нэгэн болохо ёһотой. Экономическа тааруугүй байдал зайсуулгада тон ехэ анхарал хандуулха шухала байна. Тиимэ тэнсүүри тааралдал һэргээхэ гээшэ экономико хүгжөөхэ онол аргануудые хангалтын, улам нарижуулан һайжаруулгын эшэ нүхэсэл болоно. Экономическа реформо тухай хэлэгдэнэ. Тиимэ реформо, тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлгэ орон доторхи байдалай тааралдал тэнсүүриие батадхалгада һайнаар нүлөөлхэ ёһотой.

С. КАНИИН ҮГЭ

Мүнөө Польшодо горитой аюул тохёолдоод байна. Орон дотор эмхи гуримгүй байдалай, хоёр засагай үзэгдэлнүүд бии болонхой. Профессиональна союз гэжэ нэрэтэй шэнэ эмхи өөрынгөө уставай дүримүүдһээ ташха ондоо шэнжэ шэглэлтэй бүридэл болохо байна. Хүдэлмэришэдэй этигэл найдабариие хэрэглэн, һүүлэй һүүлдэ хүдэлмэришэдгэ өөһэдтэнь харша аргануудые хэрэглэдэг, шахардуу байдалые заха туйлдань хүргэдэг хүнүүдтэй тэмсэхэбди, — гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь мэдүүлбэ.

Ушар байдалые ойлгохо, баримтануудые зүбөөр сэгнэхэ, контрреволюцида эсэргүүсэн тэмсэхэ ёһотойбди. Польшые аюулгүй, социалис хүгжэлтын замда залан оруулха ёһотойбди. Энэмнай — түрүүшын ээлжээндэ арадай засагта этигэлые, партида хүдэлмэришэн ангиин этигэлые бэхижүүлхэ, общество дотор партиин дүүргэдэг үүргэ, нүлөөе бэхижүүлхэ шухала гэһэн удхатай.

Хүдөө нютагуудтахи байдал тухай хэлэхэ зуураа, С. Каня иигэжэ мэдүүлээ: Хүдөө нютагуудай өөһэдын захирганиие һэргээн бэхижүүлгэдэнь Таряашадай нэгэдэмэл партитай хамта таряашадые дэмжэхэ гэжэ ПОРП-ын хүсэдэг байһаниинь элитэ. «Хүдөөгэй һаналаа нэгэдэлгэ» тушаа хэлэбэл, хүдөө нютагуудтахи арадай засагай ба таряашадай хоорондо харилсаа холбоон байха гү, али тэндэ арадай засагтай политическэ зүришэлдөөн болохо гү гэһэн нэгэл асуудалаар арсалдаан гарана.

Удаан саг соо эршэмтэйгээр хүдэлмэрилхэ ёһотой болоод байнабди, — гэжэ С. Каня мэдүүлбэ. — Партиина организацинуудһаа ороһон, ПОРП-ын зэргэнүүдэй нэгэдэл улам бэхижүүлхэ асуудалда анхарал хандуулһан бүхы материалнуудые хэрэглэхэ шухала гэжэ түгэсхэлдөө тэмдэглээ.

ТОБШОХОНООР...

ПАРИЖ. Франциин президент В. Жискар д' Эстэнэй, ФРГ-гэй канцлер Г. Шмидтын Парижда уулзахаяа байһантай дашарамдуулан, Франциин «Котидьен де Пари» газетэ иигэжэ бэшэнэ: Советскэ Союз тушаа Вашингтоной ажал ябуулагшадай хэлэһэн үгэнүүд Шмидтые һанаата болгоно. Зүүн оронууд тушаа Бонной баримталдаг политикада ехээр зүришэһэн тэрэ хараа бодолые канцлер буруушаана гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

ЛОНДОН. Араб зургаан гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Саудовска Аравида үнгэргэһэн уулзалгые шэнжэлхэ зуураа. Англиин «Файнэншл таймс» газетэ: Персидскэ тохойн оронуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд Вашингтоной шэнэ захиргаанай дайн жүрөөдэһэн хараа бодолоор, тайлбарилан хэлэбэл, Дүтын Зүүн зүгтэ американ газарай сэрэгүүдые байлгаха гэһэн түсэбүүдээр һанаата боложо байһанаа юрын гуримаар элирхэйлнэ гэжэ бэшэнэ.

ТОКИО. Япон-хитадай экономическа харилсаанда тохёолдоһон ушарал тушаа Японой газетэнүүд анхарал хандуулна. «300 миллиард иен дэмы хосороо» гэһэн статья дотороо «Нихон Кэйдзай» газетэ иигэжэ тэмдэглэнэ: Японтой баталһан худалдаа наймаанай хэдэн хэлсээгээ Пекин өөрын талаһаа болюулжа, Японой бүлэд хайлуулдаг, машина бүтээдэг ба химическэ компанинуудта ехэ хохидол ушаруулба.

АМЕРИКАН-КАНАДЫН ХАРИЛСААН

ВАШИНГТОН. США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейгэй, Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Макгиганай хоорондо эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүд, үнэндөө, ямаршье үрэгүйгөөр дүүрэв. США-гай шэнэ захиргаанай засаг абаһанай һүүлээрхи энэ түрүүшын уулзалгын үедэ хүршэ хоёр ороной хоорондын олон тоото арсалдаата асуудалнууд шиидхэгдээшьегүй һаа, шиидхэхэ оно мүр хараалагдаха бэзэ гэжэ Канадын министр багсааһан байгаа. Худалдаа наймаанай, далайн хилэнүүдэй ба Атлантиин далайда загаһа агналгын, элшэ хүсэнэй, оршон тойронхи байгаалида хабаатай асуудалнууд тэдэнэй тоодо ороно. Гэхэ зуура, М. Макгиганай мэдүүлһэнэй ёһоор, тэрэнэй хэлэһые Вашингтондо юрэл «зохидоор шагнаһан», зүгөөр арсалдаатай асуудалнуудые шиидхэхэ ямаршье найдуулга хэлээгүй байна.

Эндэхи хэблэл хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые шэнжэлэн тайлбарилха зуураа, Вашингтоной гадаадын политикые, тэрэ тоодо зүүн ба баруун оронуудай хоорондын харилсаанда Канадын дэмжэлгэ туйлаха гэжэ Америкын оролдоһыень ажаглана.

ПЕРУГАЙ БА ЭКВАДОРОЙ ХООРОНДЫН ЗҮРИШЭЛДӨӨН

ВАШИНГТОН. Америкын гүрэнүүдэй эмхиин (ОАГ-ай) гэшүүн-оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүбшэлхы зүблөөн эндэ нээгдэв. Энэнь Перугай ба Эквадорой хоорондын зүришэлдөөнһөө уламжалан тохёолдоһон байдалые зүбшэн хэлсэхын тула Эквадорой правительствын гүйлтаар зарлагдаһан байна.

Зүблөөндэ хабаадагшадай үзэмжэдэ ОАГ-ай резолюциин хоёр проект табигданхай.

> **СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР**

ПАРТИИН ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЙ ЗҮБЫНЬ БАРИМТАЛАГДАНА

ХАНОЙ. Урда Вьетнамай ...о түб болохо Хошимин ...тодо Вьетнамай хоердохи табан жэлэй туршада машина бүтээлгэ илангаяа түргэр хүгжэнэ гээд тэмдэглэл... СРВ-гэй ниислэлэй предприятинуудтай хамта энэ хо... машина бүтээдэг заводууд ороной экономическа хүгжэлтын гол үндэһэниинь болоно бшуу. Тус һалбариин ...тэйгээр хүгжэжэ байһан ...ар Вьетнамай Коммунис партиин ба гүрэн түрын баримталдаг Урда Вьетнамай экономикые хурдан түргэн хүгжөөхэ гэһэн хараа шэглэлэй зүбые үшөө дахин ...шална.

Табан жэлэй саана тад ...доо эрхэ байдал үзэгдэгшэ ...нэй. Энэ гол түлэб хүн... ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинууд ...ан юм. Машина бүтээдэг ...хэн заводууд гол түлэб ...ри гүрэнһөө асарагдаһан ...эй эд хэрэглэн хүдэлдэг ... Тэдэ заводуудай ... Япон компанинуудай мэ... байдаг бэлэй.

ШАНАРАЙ БРИГАДАНУУД

УЛААН-БААТАР. Продукциингаа шанарые эрид ...луулжа шадаһан, тэрэ ...тэа ассортиментые үр... ...эн хүдэлмэришэ коллективүүдтэ шанарай бригада гэһэн нэрэ зэргэ олгогдохо болохонь. Монголой Арадай Республикада эгээл түрүүлэн энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ ниислэл хотын арһан гуталай предприятинуудай нэгэдэлэй харьяата шеврогой заводой ажалшад, Түбэй оёдолой фабрикын залуушуулай габшагай ажалай бригадын гэшүүд хүртэбэ. Түрүү дүй дүршэл, уралан нарижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэйнгээ ашаар эдэ түрүүшүүл иимэ үрэ дүн туйлажа шадаа бшуу.

МНР-эй зургаадахи табан жэлэй туршада Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ ба шанарай алтан медальда хүртэһэн промышленна продукциин тоо нэгэ хахад дахинаар олошороо юм.

ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АШААР

СОФИ. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада совет-болгар экономическа харилсаа холбоон улам хүгжэжэ, шэнэ шатадаа ороо юм. 1976—1980 онуудай туршада СССР-эй аха дүү ёһоной туһаламжын ашаар арадай ажахыда шухала удха шанартай 90 гаран барилга Болгарида ашаглалгада үгтэһэн байна. Тэрэнэй тоодо Ильичевск — Варна гэһэн далайн түмэр замай паром, СССР—НРБ гэһэн газопроводой урда хубинь, Козлодуйдахи АЭС-эй гурбадахи энергоблок, гагнагдадаг соргонуудые үйлэдбэрилдэг завод, гэр байрын зургаан комбинат ороно.

Хоёр ороной хабаадалгатайгаар баталагдаһан 1990 он хүрэтэрхи харилсаа холбооной генеральна схемын ёһоор, эхилээд байһан табан жэлэй туршада Болгариин 120 гаран предприяти, арадай ажахын бусад барилга хэлгэдэ, шэнэлэн һэльбэлгэдэ СССР техническэ туһаламжа үзүүлхэ байна. Тэдэнэй дундаһаа Козлодуйдахи АЭС-ые онсолон тэмдэглэмээр. Туд тудтаа нэгэ-нэгэ миллион киловатт хүсэтэй энергоблок ашаглажа, тэрэнэй юрэнхы хүсые 3,7 миллион киловаттда хүргэхэ тодорхой зорилго табигдана.

(ТАСС).

ЧССР. Прагадахи «Митас» гэжэ шинэ бүтээдэг заводой коллектив КПЧ-гэй XVI съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэжэ байнхай. Ажалаа шадамараар эмхидхэһэнэй, ухаалан зохёолтын ба уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлаха аргатай болоо бшуу. Тус предприятида Саратов, Львов, Щекино хотонуудай баян дүршэл нэбтэрүүлэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ашаанай хүндэ машинануудай покрышкануудые хабсардаг мэргэжэлтэй Мирослав Медвед — үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэгэн юм.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

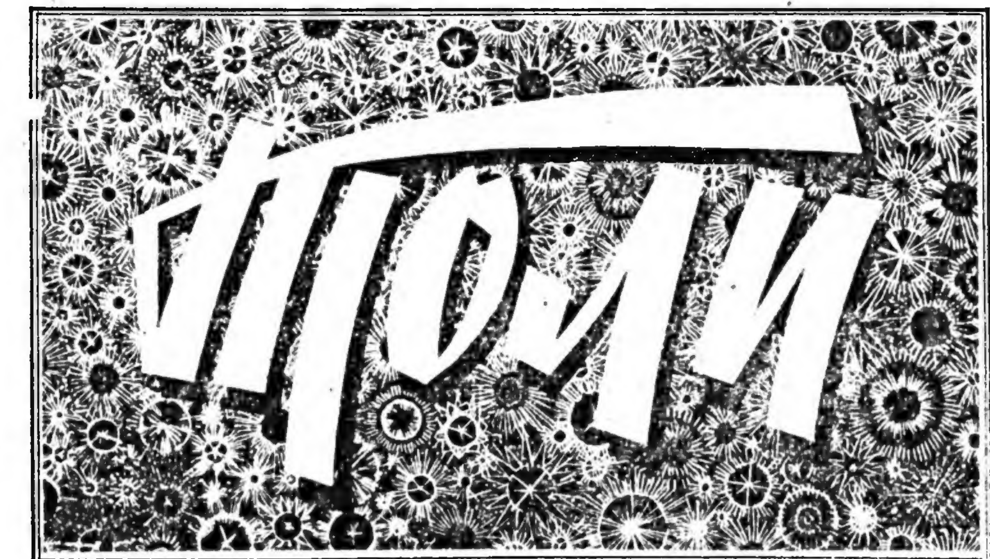

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

ШҮЛЭГҮҮДЭЙ ШЭНЭ ДЭБТЭРҺЭЭ

Цырен-Дулма Дондоковна Дондоковагай гуурһан хурса хурдан зандаа. Үе сагаа, Эхэ ороноо магтан дуулаһан шүлэгүүд поэдэй сээжэ сооһоо элбэгээр адхарһаар. Уран үгөөрөө, хурса гуурһаараа арадтаа алба хэдэг поэдэй ажал ябуулга гүрэн түрын зүгһөө һайн һайхан сэгнэлтэдэ хүртэнхэй гээд мэдээжэ. Ц-Д. Д. Дондоковагай үбсүүндэ «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн медаль, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден ялардаг, мүн Буряадай АССР-эй республиканска шан поэдтэ олгогдонхой.

1980 он поэдэй ажабайдалда нилээн дэмбэрэлтэй байгаа. Агуухэ Октябрийн социалис революциин 63 жэлэй ойн һайндэрэй урда тээхэнэ Цырен-Дулма Дондоковна Дондоковада Буряадай АССР-эй арадай поэдэй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Үндэр нэрэ зэргээрнь дашарамдуулан, поэдые үшөө дахин амаршалаад, шэнэ шүлэгүүдыень уншагшадтаа дурадхая.

* * *

Түрэлэзуухынгаа гал
һэргээжэ ябаһайб.

Энэ дуу намда
Эрьетэ Үдэмни бэлэглээ.
Шэхэндэм шэбэнээ,
Сээжэлдэ гээ.

—Бү лара,
Бү уулаара,
Зүрхэнһөө дуула,

Зүггүй бү хашхара.
Сэдьхэлээ үгөө һааш,
Сэнхирээ шамда үгэхэб.
Хүн нэрэеэ
эндэһээ
эхилхэш.
Хүгжэмтэ
дуугаа
дуһалһаам
эблүүлхэш...

МИНИИ ҮДЭ

Эгсэнүүд даа эрьенүүдшни, Үдэмни,
Энэ наһамни хуби заяантаяа эгсэ.
Үндэр эрьенүүдтэш татагдаад лэ,
Үнэн зүрхэнһөө ярихаа ерэдэгби,
Мүнөөшье зогсоном эрьедэш,
Мүнгэн долгид соош шүтэлни.
Хурдан түргэн шамайе
Хуби заяантаяа жэшэн зогсоном,
Урдам хоёр мүрэн —
Алтан нарата наһанайм мүрэн,
Аялга дуута замайм мүрэн,

Хэды һайн мүрэншье һаа,
Хэм сагаа алдадаггүй.
Мүнхэ бэшэ наһыем
Мүнгэн долгидоороо тооложол байна.
Бусалтагүйгөөр долгинууд лэ
Булгилалдаад лэ үнгэржэл байна...
Хайрата минии Үдэ,
Халаглан хэды шэбэнээш һааш,
Харьялма түргэн «долгиднни»
Гэдэргээ намдаа бусахагүй,
Гэдэргээ наһаа тоолохогүй...

Оо, АЛДАРТА БАЙГАЛНИ!

Саашаа, саашаал дабшанам,
Сагаа абиран дабшанам...

Оо, алдарта Байгални,
Омогорходогби шамайгаараа.
Омогорходогби —
Ойто тайгаараа,
Омоли загаһаараа,
Одод дангиныи буудалшуу.
Оюун дуранай дууншуу —
Һайханши даа, һайхан,
Һарьдагта минии дайдам!
Хаанаш ябахадам, холоһоо
Һанагдажал байдагши зосоо.
Туужадамни,
Тон юрын үдэртэмни —
Тугниш!
Тулгамниш,
Тоонто минии Байгал!
Мантан шинии хажууда
Маяахан гүйдэлтэй горхонби.

Тиигээш хадаа тэршээб,
Тэбэрихэ тэбэритэйб,
Тэмсэхэ тэсэбэритэйб.
Урагшаа харайха, дабаха
Уурал зосоомни бии.
Угни, Байгал, шиш,
Угһаа холодохогүйбди гарбалш.
Би — шинии дуһалби,
Би — шинии долгинби,
Шинии түлөө сэсэгш
ургуулжа шадахаб,
Шинии түлөө ами
голоо табихаб.
Зүрхэн соомни дураншье — ехэ.
Зүблэлтэ оромнай —
бултанаймнай Эхэ.
Оо, алдарта Байгални,
Омогорходогби шамайгаараа.
Мантан шинии хажууда
Маяахан гүйдэлтэй горхонби.

ХҮНЭЙ БАЯР, НАЙДАЛ

ҮХИБҮҮД тухай сэдьхэлэй дулаахан үгэнүүдые хэдышье болотор хэлэжэ шадахаш. Үхибүүд — түрэлхидэй баяр! Ямар олон дуунууд, шүлэгүүд хүүгэдтэ зорюулагданаб! Хэды олон кино табигданаб!

«Түб, түбхэн
гэшхэлнэ
хүбүүхэн...» гэһэн дуунай мүрнүүд сэдьхэл хүдэлгэнэ, юундэб гэхэдэ, хүн бүхэн үхибүүнэйнгээ аабайлгахадажа, арайхан гэжэ ябажа һураһыень һанаад орхино ха юм.

Теэд эдэ сэбэрхэн, адли зохидхонууд, хөөршөөжэ ханалгүй, хүүгэдэйнгээ урган ехэ болоходоо, сэдьхэлээрээ сарюун, мүхэшэгүй зоригтой, хурса хурдан, бэрхэ шумууһан, алишье талаараа тэгшэ хүнүүд болохынь тула оролдонобди. Түрүүнэй түрүүндэ түрэлхид, тиигээд яслиин, саадай хүмүүжүүлэгшэд, һүүлдэнь багшанар, тиигээд ажал дээрэ — һурган хүмүүжүүлэгшэд тэдэнэй түлөө оролдоно.

Хүнэй ажабайдалай харгы зам хэды орёоб! Ойлгосогүй, мэдэгдээгүй юумэн хүүгэдэй урда хэды олон бэ!

Эгээл эндэл бидэ үхибүүдэйнгээ эгээл дүтынь хүн, минии эхэ, эсэгэ байхаһаа гадна, аха нүхэрынь, бүхы нюусаяа хөөрэдэг хүниинь боложо шадаха ёһотойбди. Эгээл эндэ манай бүхы шадабаримнай харагдаха.

Үхибүүе зүбөөр хүмүүжүүлхэ гэшэ тон орёо асуудалнуудай нэгэн. Бэеэрээ жэшээ харуулжа, хүүгэдээ һайнаар һургадаг түрэлхид олон. Минии танил болохо Базартан олон үхибүүдтэй айл һэн. Теэд ороходош ходол ябтаб гуримтай, ариг, үхибүүдынь сэбэрхэнүүд байха. «Хайшан гэжэ энэ олоноойнгоо урда ороно гээшэбта? — гэжэ гайхаа һаашни: «Эдэшни манаа үргэжэ байһан зон гээшэ. Хубаагаад лэ бүхы юумэеэ хэдэг», — гэжэ Ханда сэдьхэлээ ханангяар магтаха. Тиигэжэ багаһаань ажал хэжэ һургаха гээшэ саашадаашье ажалша хүнүүд болохо ябадалдань ехэл туһатай.

Нэгэ зариман үхибүүдтээ юумэ хүүлүүлхэеэ хайрлаад, хэтэрмэ ехээр эрхэлүүлжэ, бөөмэйлжэ, һүүлдэнь үгэеэ дуулгахаяа болишодогшье ушарнууд тохёолдодог.

Олон хүүгэдтэй бүлын үхибүүд һургаалтай, үгэ дууламгай байдаг гэжэ би һанадагби. Юундэб гэхэдэ, ехэхэн болоһониинь дүүгээ абана, дам дамаа бэе бэеэ абалсаһаар, үргэлсэһөөр боргожоходоо, ухаансар, ехэ хүн шэнгеэр юумэн тухай боломжолдог болошоно. Эгээл имэхэн үхибүүдые һубэлгэн бэрхэ, өөрөө хурса хурдан, ухаансар гэжэ байгаад хэлсэдэг. Дүүнэрээ абажа, туһалалсажа байһан үхибүүнтэйгээ, өөрынгөө эгээ түрүүшын туһалагшатайгаа эхэ хүн бүхы сэдьхэлээ хубаалдана бшуу. Үхибүүдэй бэеэ дааһан хүн болохые оролдодогынь мэдээжэ. Тиимэ дээрэһээ тэдэниие тоохо гээшэ тон шухала.

Үшөө бишыхан гэжэ тоолоод, үхибүүдтээ юумэ хөөрэсэгүй, садхалан лэ һаа, үмдэхэ хубсаһатайл һаа, дүүрээ гэжэ тоолодог түрэлхид хэды ехээр эндүүрнэб даа!

Сагта магад, үхибүүнэйнгээ һанаһандань таарахагүй юумэ хэлээ һаань, нэгэ зариман «гэдэһэ садхалан, мүр бүтэн ябанаш, үшөө шамда юун хэрэгтэйб» гэжэ бадашаржархидагшье зон бии гээшэ. Үхибүүнэйнгээ арюухан сэдьхэлые шархатуулнаб гэжэ ойлгол лэ! Үхибүүд 14 — 15 хүрэжэ ябахадаа, бүдүүлиг хандасые бүришье һаа тэсэдэггүй.

Эхэ, эсэгэнэр бэеэрээ, хэлэһэн үгөөрөө, хэһэн ажалаараа жэшээ харуулжа, тэдэнэйнгээ һайн зон болохын түлөө байһан арга шадалаараа оролдохо ёһотой. Үхибүүдтээ хүндэлүүлхын түлөө түрэлхид тэдэнэрээ хүндэлхэ зэргэтэй. Нэгэ минии таниха эхэнэр «басагам урдаһаамни бадашаржархина, гайхалтай һонин болошоо, хүнэй үгэ дууланагүй, өөрын хеэрээл байха» гэжэ байгаад гэмэрээ һэн. Басагандаа гомдожо, дураа гутаһандаа гү, али өөрынгөө тогтууригүй зантайда гү, юрэдөөл, адаглахадамни, өөрөөл, түрүүн дурыень гутаадаг байгаа юм. Теэд 14-тэй боложо ябаһан басаганиинь, Ларисань, «би ехэ болооб, эжы намайе юундэ хараана, гэмэрнэ гээшэб. Гэмтэйшье һаашни, үгышье һаашни, гэмэржэл байха. Һанаһан соонь байхын аргагүй хүн гээшэ ха», — гээд баһал өөрыгөө зүб болгон шэбшэхэ. Эгээл эндэл түрэлхидэй нюуса ха юм. Үргэһэн, өөдэлүүлһэнээ, хооллуулһан, хубсалуулһанаа урдаа бараад, бололто бололгүй юумэнһээ хала барин, үхибүүндээ гомдодог, тэрээнһээ гадна, сухалдажа, бүтэшоод, дуугаралсахаа болишодог түрэлхидшье дайралдадаг. Хүүхэнэйнгээ гү, али хүбүүнэйнгээ һанал, бодолоор һонирхожо, тэдэнэйнгээ эгээл дүтынь нүхэр болохын орондо киргэжэ үхибүүнтэй адли болоžо тэмсэшэдэг түрэлхид ямар ехэ алдуу хэнэб! Ойлгогты, үхибүүдэйнгээ үнжэгэн сэдьхэлые дүмэгты!

Гэр бүлэ бүхэн, тэрэнэй гэшүүн бүхэн манай совет обществын таһаршагүй хубинь гээшэ. Гүрэн түрэдөө эрдэм бэлигтэй, элүүр энхэ, бүхэриг шанга, алишье талаараа тэгшэ хүнүүдые хүмүүжүүлжэ үгэхэ гээшэ бүлэ бүхэнэй нангин уялга мүн.

Теэд хүмүүжүүлгэ тухай хэлэхэһээ байха, үхибүүдээ хооллуулжа, хубсалуулжа шадахаяа болишоһон, нэгэндээ нэтэрхэдээ, тэдэнээ огто хэрэгсээнгүйгөөр орхижорхиһон түрэлхидэй ушардаг байһаниинь хэды гэмшэлтэйб! Жэшээлхэдэ, Урсметовтэнэй бүлые абажа харая. Тэдэ юһэн үхибүүдтэй, гуша гаража ябаһан хоёр. Тиигээд тэдэнээ хооллуулжа, хубсалуулжа шадахаяа болиходоо, нэгэндээ нэтэржэ, оройдонь орхижорхиһон. Гүрэнэй үгэдэг пенсие, колхозой үгэдэг 60 түхэриг абажа, архи болгожо уужархина.

— Урсметовтэн ходол архидажа байдаг. Гэртэнь ороходо, торожо унахаар муухай, үхибүүдынь үлэн хооһон, үмдэхэ хубсаһагүй. Бидэ нэгэнтэ бэшэ дуудажа хөөрэлдөө һэмди, эхэнэрнүүдэй соведэй заседани дээрэшье оло дахин хараабди. Теэд хубилха юумэн үгы, — гэжэ Прибайкалиин районой Итанцын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Юрий Александрович Ли хөөрэнэ.

Арадай депутадууд... Итанцын сельскэ Совет... дэнэй хэрэгые Прибайкал... районой арадай суудтэ ... хэ баатай болоо һэн.

Суд дээрэ Урсметовт... хэлэхэ юумэн олдоогүй.

Арадай депутадуудай П... байкалиин райгүйсэдкомо... лоолэгшэ Евдокия Инно... тьевна Шац тэдэниие... мэлһэн, хүүгэдые хайрл... зүрхэнэй халуун үгэнүү... хэлэжэ, суглараагшадые ... руулаа.

Һургуулиин талаһаа... ажалшадай зүгһөөшье ... хэлэһэн хүн бүхэн Урс... товтэниие шангаар шүүм... жэ, эхэ, эсэгын хүндэтэй ... рые бузарлахагүйнь ... энэ эрхыень хаһагты ... суудтэ мэдүүлээ.

Тиигэжэ Прибайкал... районой арадай сууд Урс... товтэнэй эхэ, эсэгэ ба... эрхыень хаһаха гэһэн ш... хэбэрии абажа, үхибүүдые... хүүгэдэй байшанда оруу... гэһэн асуудал Буряа... АССР-эй Гэгээрэлэй мини... терствын үмэнэ табяа.

Һургуулиин наһанай ... лоһон тэдэнэй табан үхи... интернат-һургуулида һура... бэшэниинь хүүгэдэй байша... үгтэнхэй.

Иигэжэ эхэ, эсэгын хүн... тэй нэрэһээ хаһагдаһан бү... нүүдые үшөөшье һурдажа ... ломоор. Жэшээлхэдэ, П... байкалиһаа А. Д. Буянт... вай, Баунтһаа Л. И. Чек... даевагай, Хурамхааһаа Н. Киреевэй болон бусад бү... нүүд энэ нангин эрхэеэ ... һуулаа.

Эхэ, эсэгэтэй аад ... шэрһон, эдэ үхибүүдые ... шэрөөхэгүйн тула гүрэ... рэмнай ехэ хэмжээнүү... абана.

Совет хүнэй һайн һа... абари зангаар, манай хү... гуримаар ажаһуудаг ... хүн уншэрһэн ба эрхэе... һуулһан түрэлхидэй үхиб... дые үргэжэ абадагшье, ... рэдээ оруулдагшье.

Ерээдүйемнай саашада... үргэлжэлүүлэн хүгжөөхэ ... нүүд болоžо ябаһан үхиб... дэй һуралсалда, хүмүүжүү... гэдэ гүрэн түрын ба нии... саг үргэлжын анхарал ... долго хандуулагдана.

Г. БАДМАЕВА.

КОНКУРСЫН ДҮНГҮҮД

Манай газетэ 1980 ондо «Буряад ороноо магтан дууланабди» гэһэн фото-зурагуудай конкурс соносхоо бэлэй. Тэрэнэй дүнгүүдые гаргаха зуураа, конкурсдомнай яһала олон хүн хабаадаа гэжэ баясан тэмдэглэмээр байна. Элдэб темэдэ буулгагдаһан фото-зурагуудые наринаар, шүүмжэлхы ёһоор хаража үзөөд, нэгэдэхи шан хэндэшье олгохогүй гэһэн шиидхэбэри жюри абаба. Хоёрдохи шан «Байгал — минии гайхал» гэһэн өөрынгөө очеркнуудые шэмэглэһэнэйнь түлөө Ф. Ф. Сорокиндо үгтөө. Гурбадахи шанда «Үргын һал. бархa хаһа», «Илалтын үдэр» гэжэ фото-зурагуудайнгаа түлөө П. И. Бурмакин хүртэбэ.

Мүнөө уншагшадайнгаа анхаралда конкурсдо илагшадай нэгэн Ф. Сорокиной «Ойн зүүдэн» гэжэ этюд дурадханабди.

Богонихон шог

ОЙЛГУУЛБА

Үйлсэдэ дүрбэ наһатай хүбүүд—Дарма Гарма хоёр шорой обооложо нааданад.

—Шинии аба хаана юм? —гэжэ Дарма шорой һабардахаяа болёод, ойро зуура Гармаяа шэртэн һууһанай удаа асууба ха.

—Магазинда,—гэбэ Гарма.

—Наймаалагшанаар хүдэлдэг гү?

—Үгы, тэндэ байдаг.

Дарма ойлгожо ядаба ха. Һууд гээд:

—Байдаг гэжэ гү?—гэжэ лаблан асууба.

—Тиимэ. Эжымни мүнгэтэй болоходоо, абые магазинһаа худалдажа абахабди гээ һэн. Мүнгэмнай үшөө бага. Намда велосипед арай гэжэ абаа ха юм,—гэжэ Гарма нүхэртөө ойлгуулан хэлээ һэн.

Д. ДАМБИЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһан... «Мүрысөөндэ хабаадагш... үгэ». «Газартаа эзэн бай... «Ингэжэ ухарилдаа һаа, ... шье болотор дүүргэхэгүйб... — Г. Клепиковэй стат... «КПСС-эй XXVI съездые ... туулан» — тобшо мэдээ... нүүдэй суглуулбари. ТА... ай шэнэ һонин. СССР... Верховно Соведэй Прези... үмэй Указ.

Хоёрдохи хуудаһан... «Колхозой правлени то... но» — И. Зангеевэй ... тья. С. Бухаевай «Ш... сагай шэнжэ» гэжэ оч... кын үргэлжэлэл.

Гурбадахи хуудаһан... «Плакат» гэжэ хэблэлэй ... нэ материалнууд. «Генера... на конструктор» — ТА... ай материал. «Бүмбэр... дэлхэйн һонин».

Дүрбэдэхи хуудаһан... «Байгаалиин үзэсхэлэн ... жые тодоор харуулха» ... С. Шитиковэй статья.

СЭНХИР ЭКРА...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...

Москва. 8.55 — Дамжу... гын программа. 9.00 — «В... мя». 9.40 — Үглөөнэй г... настика. 10.00 — «Таа... түрэлхидтэ!». 10.30 — Б... бэгэтэй хоккейгээр дэл... чемпионат. СССР — Ш... ци. (2-дохи тайм). Хаба... скһаа дамжуулга. 11.15 ... Совет дуунуудай конц... 11.45 — «Харгын а... гүйн түлөө» 12.15 — «Ма... адрес — Советскэ Со... Хабаровска областиин ... һайханай коллективүүдэй ... баадалгатай дамжуу... 12.50 — М. Горький. «В... Ленин» Очеркһоо хэһэ...

Улаан-Үдэ. 13.50 — «К... мунистнуудһаа жэшээ аб... бди» — һургуулиин ... бүүдтэ дамжуулга.

Москва. 14.20 — «Сп... лотогой» 6-дахи тираж. 14... — «Хани нүхэсэл» — ... журнал. 15.02 — «Эр... таж». Германиин искусс... 15.30 — «Мүнөөдэр» — ... дэлхэйдэ». 15.45 — «КП... эй XXVI съездые угтуул... «Агуухэ номой бүлэг... 10-дахи фильм. 16.45 ... Мультфильмнүүд. 17.15 ... «Ан амитадай ажамидар... 18.15 — Боксоор уулза... рондын уулзалга. США ... СССР. США-һаа дамжуу... 19.15 — Политическэ ... жэлэгшэ В. П. Бекет... хөөрөөн. «Ороной хүгжэл... Гол шэглэлнүүдэй ... зүбшэн хэлсэлгэ». 19.45 ... Аэрофлодой үдэртэ. Конц... 20.35 — «Горожане» ... уран һайханай фильм. 2... — «Время». 22.35 — С... тын программа: 1. Фигу... халтиралгаар Европын ... пионат. Австриһаа дамжу... га. 2. Санын спортоор СС... эй чемпионат. Эхэнэр... 10 км. 00.50 — Шэнэ ... нин

ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЫН БЭЛИГТЭЙЛ

Зунай аагма халуунда Зэдэ голой эрьеэр зэдэгэнэ түүжэ, шара-улаан наранай элшэдэнь голой эрьедэ, элһэн дээрэ эрьелдэн, урбалдан бэеэ шаража хэбтэхэдээ, Макар хүбүүн шубуудай ниидэлгээр ехэхэн лэ һонирходог бэлэй.

Нютагайнь зон тэрэ хүбүүе ургажа өөдөө гарахадаа, агаараар «тамарха» онгосые жолоодохо летчик болоходоо торохогүй гэжэ багсаадаг һэн.

Зэдэ голой зүүн эрьеэр эбэр номын годлидол сэб сэхэ шэрэм харгы зурыжа, замһаа гажуу Дэбээн нютагта дүтүүр паровозой уухилаан, үе-үе эшхэрэн, Наушкын станци тээшэ хаб-хара утаа баваюлһаар, холбоотой ута улаан вагонуудые шэрэжэ, шэнхинүүлэн харайлгахадань, Макар хүбүүн мэгдэжэ, модон гэрэйнгээ орой дээрэ гаража харадаг һэн. Тиигэншьегүй яахаб! Тэрэ нютагта түрүүшын паровоз ерээ ха юм. Тэрээгээр һонирхонгүй яахаб. Хамаг юумээр һонирхожо ябадаг хүбүүн байгаа.

Хүндэ ямаршье юумэн үзэгдэдэг. Хүбүүнэй ургажа, өөдөө гарахатай сасуу, галта дайн эхилжэ, һанажа зорижо ябаһан һанал бодол бурууташаба. Теэд яахаб, ажабайдал хүнэй хуби заяанда заһабари оруулжархидаг ха юм.

Хажуудахи нютагтаа долоон класс дүүргэһэн, хамагаар һонирхожо ябадаг Макар хүбүүн хүн зондоо хүндэтэй багшын ажалда бэеэ бэлдэхэ, гэжэ Хяагта город һурахаяа мордоо һэн.

Он жэлэй ошожол байхада, арадай гэгээрэлэй «таряалан» дээрэ багшын ажалай бага бэшэ дүй дүршэлтэй, өөрын онол аргатай болоһон Макар Дамдинович Цыденпилов райгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагай инспекторээр ажаллажа эхилбэ.

Тиин энэ харюусалгата ажалтай танилсажа байтарнь, эхин классуудта ажаллаха мэргэжэл ехэтэй багшанарай дуталдахада, Макар Дамдиновичые түрэл Дэбээн нютагтань эхин классуудай багшаар томилоо бэлэй. Эхин классуудай багшын ажал хүдэлмэриин хүндэ хүшэрынь мэдээжэ. Багшанар лэ һаа, эхин классай багашуултай тааража хүдэлжэ шададаггүй. Тэрэмнай онсо илгаатай ажал ха юм даа. Гэхэтэй хамта, түрэл нютагтаа багшалха гээшэ яһала зохистойшье һаа, «хадын модод үндэртэй, набтартай гэһэндэл» таарамжатай, таарамжагүйшье, хүнгэн, хүндэшье байдаг.

— Макарнай манайдаа багшалхаяа ерээ. Өөрын хүбүүн даа, ойлголсохол байхабди, — гээд, багша Макарые балай тоохошьегүй хүнүүд дайралдадаг һэн. Түрэһэн нютагтаа ажаллахада, дабхар харюусалгатай гэлсэдэг. Тэрэ тон зүб!

Һургуулиин байра байдалшье бирагүйхэн, түлеэ залһаршье түлюуршаг, элдэб шалтагаанаар һургууляа һурагшадай хаядаг ушарнуудтай, холын малшадай үхибүүд хододоол хожомдодог гэхэ мэтын бэрхэшээлтэй тэрэ ушарба.

Имэрхүү бэрхэшээлтэй ушараад, Макар Дамдинович зоригоо мохожо ябаагүй, «харин хаанаһаань, юунһээнь эхи татахаб? Аляантайнь, хэнгэйнь хөөрэлдэхэб?» — гэжэ удаан бодолгото болохоор аргагүй, тэрэ хэрэгые түргэн сагаар шиидхэхэ, «түргэдээд, түриигээ һамна гэшхэнгүй», зүб шиидхэбэри олохын тула тэрэ оролдоо.

Тиин нютагайнгаа хорёод, гушаад онуудай комсомолшуудүбгэжөөлнүүдтэй хөөрэлдөөд, түрэлхидэй суглаа татажа, тэрэ ажалдаа эхи табяа һэн. Тэндэ түрэлхидэй комитет һунгагдажа, тэдэнэрэй үүсхэлээр воскресник үнгэргэжэ, һургуулиингаа байшангые заһабарилһан, харша хүреэень гоёоһон, сагаадаһан юм. Мүн баһа һургуулиин байшангые тойруулжа ургамал жэмэс, модо тарихаар хараалба. Модо тарилгые Макар Дамдинович һурагшадэй хэрэг гээшэ, тиимэһээ тэдэнэрэй хүсөөр үнгэргэхэб, гэхэдэнь, арсахашье түрэлхид бэйгаа һэн. Үхибүүдтээ хара шорой худхуулхагүй һанаатай түрэлхид тэндэ олон байгаа бшуу.

— Өөрынгөө гараар бүтээһэн юумэн бүгэдэнһөө үнэтэй байдаг, илангаяа һурагшадта, — гэжэ тэрэ ойлгуулаа бэлэй.

— «Хүн болохо багаһаа» гэһэндэл, бага балшар наһанһаа ажалтай танилсажа, тэрээгээр һонирхожо дурлаһан һурагшад бүхы наһандаа гартаа дүйтэй, алишье тээшээ тэгшэ байдаг, — гэжэ тэрэ түрэлхидтэ хөөрэдэг һэн.

Тэрэ түрүүшын намарһаа эхилээд, һурагшадайнгаа түрэлхидтэй барисаагаа бэхижүүлжэ шадаа.

Һургуулиингаа газаа багашуулай хүсөөр бишыхан хэһэг газар хүреэлжэ хашаалаад, тэндэ һурагшадтайгаа хамта ажаллажа эхилээ.

— Аржагар шара шэниисэ эндэ тарижа ургуулаад, эхэ, эсэгэнэрэе, аха дүүнэрээ хүндэлхэбди, — гээд, багашуулдаа багшын хандахадань, тэдэнь баяр дээрээ баяр нэмэһэндэл бэлэй. Багша тэрээндэнь баярлаһандаа, тэдэнэртээ таарамжатай зэр зэмсэгүүдые бэлдээд, хойто хабарынь хүдэлмэридөө хамсыгаа шуужа, хам ороо һэн. Тэрэмнай эхин классайхидта бага бэшэ ажал: тэрээхэн газараа хүрзөөр элдүүрилхэ, үрэһэеэ шэлэжэ тариха, үбһыень түүхэ, утэгжүүлхэ, хадажа хуряажа абаха, мүн тэрэнээ хилээмэн болгохо. Гэбэшье энэ хүдэлмэреэ багашуул урма зоригтойгоор бүтээжэ, намартаа найр наада үнгэргөө һэн. Тэдэнэр эхэ, эсэгэнэрээ урижа есэраад, өөһэдынгөө гараар барин аржагар шэниисын хилээмээр хүндэлжэ, амталуулаа бэлэй. Багашуулые зүбөөр ударидаад байбал, юушье хэжэ шадаха байһыень түрэлхид эдэ үдэрһөө этигээ һэн. Иигэжэ Макар Дамдинович шэниисын амтантай үхибүүдые танилсуулжа шадаа.

«Манай Макар бэргэтэй даа» гэлсэдэг хүнүүд Макар Дамдинович гэжэ хүндэлдэг болоо һэн. Үйлсэ гудамжаар тэрэнэй ябахадань, үбгэн залуугүй толгойгоо дохижо мэндэшэлдэг заншалтай болоо. «Нэрээ хүхаранхаар, яһаяа хухара» гэһэндэл тэрэ үнэн сэхэ ажалаараа солоёо дуудуулба. «Томоотой хүнэй үгэнь сэсэн» гэжэ хүн бүхэн энэ тэрэ асуудалаар үдэр һүнигүй тэрээндэ хандадаг болоо һэн. Илангаяа үбгэд хүгшэд үдэшэ үглөөниинь орожо ерээд, үльгэр түүхэ хөөрүүлжэ бэшэ, үнэн байдал тухай асуудалнуудта харюу абаад ошодог.

— Сэрэгэймни билетдэ Сталинградай фронтдо ябаһамни ороогүй юм. Хаанаһаа харюу абахаб? Пенсимни үглөө мүнөө болонхой, ямар документ хэрэгтэйб? Хүбүүмни сэрэгэй албанда, амаралтада яажа таһалхаб? — гэхэ мэтэ элдэб олон асуудалнуудаар нютагаархидынь үдэр бүри гэхээр тэрээндэ хандадаг юм. Тэдэнэртэ саг зуура сааһа бэшэхэ, харюу үгэхэ болоходонь, газетэнүүдһээ суглуулһан тусхай юридическэ данса тэрээндэ бэлэн байдаг. Бэшэшье, тэдэнэй тоодо нэн түрүүн А. С. Макаренкын, В. А. Сухомлинскиин зохёолнуудай, сэрэгэй-патриотическа, эстетическэ гэхэ мэтэ асуудалнуудтай хабтаһан хадагалаатай байдаг. Эдэниие бараниинь уншажа, суглуулбари хэжэ байдаг хүн юм. Энэмнай нэгэ жэлэй хэрэг бэшэ ха юм даа. Тиимэһээ Макар Дамдинович һуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ гүн сэдьхэлһээ шунаһан багша гэжэ мэдэхээр бэшэ гү?

Олон жэлдэ үхибүүдые эрдэм бэлиг ажал хүдэлмэри хоёрто адлиханаар һургаһанайнь аша гэхэдэ, Үбэр-Зээхэйн «Эрдэм» колхозой колхознигуудай залуу үетэнэй диилэнхи хубинь Дэбээнэй һургуули дүүргэгшэд байха юм. Тэдэнэрэй дунда суута механизаторнууд, һаалишад, малшад, хонишод олон. Энэл даа эршэмтэй ажалайнь аша үрэ. Эндэ социалис байдалай, энэрхы сэдьхэлэй, совет хүнэй шэнжэ, абари зан, соёл болбосорол элитээр харагдана.

Гансахан лэ багшынгаа ажалые тэрэ хараад ябадаг бэшэ, харин бүгэдэ ниитын хэрэгтэ шунан оролсодог. Колхозниигуудай дунда Коммунис партиин тогтоолнуудаар саг үргэлжэ элидхэл, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байдаг элитэ агитатор юм.

— Багшын ажалда амжалта туйлахал гээ һаа, тэрээндэ сэдьхэл зүрхөөрөө дурлаха хэрэгтэй, — гэжэ Макар Дамдинович хөөрэдэг.

Тэрэ гуша гаран жэлдэ хэды олон үхибүүдые һургажа, хүмүүжүүлжэ, зүб харгыдань табяа. Шадамар бэрхэ, оролдосотой багшанарай нэгэн байһандаа Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ «РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Л. РИНЧИНО.

ТУҺАТАЙ ЗҮБШЭЛ

* * *

Ноһоор нэхэгдэһэн кофтоёо задалан һубихадатнай, утаһаниинь сэхэ бэшэ байна ха юм. Тэрэниие тэгшэлхын тула заал һаа, угааһанай хэрэггүй. Харин картон гү, али фанерээр хэгдэһэн тэбхэр хабтагайда орёогоод, нойтон бүд дээгүүрнь табяад, тэрэнээ утюгдагты. 10—15 минутын һүүлээр монсогойлон дахин орёоходотнай, яахашьегүй.

* * *

Хэрбээ юумэ нэхэхэ гэһэн ноһон утаһанайтнай даншье һаа баразн үнгэтэй байгаа һаань, сайлгаха арга бии бшуу. Уһатай кастрюли соогоо 1—2 халбага эдезнэй содо хээд, уридшалан норгогдоһон утаһаяа шиихэжэ, 2—3 минута соо бусалгагты. Удаань хүйтэн уһан соо хэдэ дахин зайлагты.

* * *

Хубсаһа нэхэн оёдог пластмассова зүүнэйнгээ годироо, нугараа һаань, бусалжа байһан халуун уһан соо хээд, гансата хүйтэн уһа руу хэгты.

* * *

Гутал сэбэрлэдэг щеткоёо хирэ-хирэ болоод лэ нашатырна спирттэй уһаар угаажа байха хэрэгтэй. Гутэлые яла ялагар үнгэтэй болгохын тула хэрэглэдэг бархат бүдөө мүн лэ нашатырь хэһэм мылэтэй уһаар угааха шухала.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03326. Заказ № 32. Индекс 5981.